

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
Katedra krajinného managementu

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Turismus ve venkovském prostoru – příklad obce Havlíčkova Borová

Studijní program:	N4101 Zemědělské inženýrství
Studijní obor:	Agropodnikání
Vedoucí diplomové práce:	PhDr. Drahomíra Kušová, Ph.D.
Autor diplomové práce:	Bc. Lucie Sedláková

České Budějovice, 2017

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta zemědělská

Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Lucie SEDLÁKOVÁ

Osobní číslo: Z14596

Studijní program: N4101 Zemědělské inženýrství

Studijní obor: Agropodnikání

Název tématu: Turismus ve venkovském prostoru - příklad obce Havlíčkova Borová

Zadávací katedra: Katedra krajinného managementu

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í :

Venkovský turismus je dnes chápán jako rozvojová šance pro kulturní krajinu. Otázkou zůstává, nakolik konkrétní lokality ve vnitrozemí tuto šanci skutečně využívají a zda funguje tento turismus jako integrovaný, nakolik využívá místní sociální, ekonomické, kulturní a přírodní zdroje.

Cíl práce:

Zmapovat Havlíčkovobrodsko jako turistickou destinaci a detailně analyzovat situaci formou případové studie v obci Havlíčkova Borová, zjistit jaké typy turismu se zde nachází a porovnat názory a očekávání místních obyvatel s turisty včetně zhodnocení vlivu turismu na přírodu a obec.

Metodika práce:

Prostudujte dostupnou odbornou literaturu, zabývající se problematikou turismu ve venkovském prostoru obecně a v regionálním kontextu, což vytvoří teoreticko - metodologický základ pro vlastní sběr dat. Proveďte obsahovou analýzu příslušných dokumentů (např. statistických databází), které přispějí k deskripci zkoumané problematiky. Proveďte empirické terénní šetření, které poskytne informace k hodnocení z hlediska potenciálu obce Havlíčkova Borová pro rozvoj venkovského turismu, jaké typy turismu se vyskytují v katastru obce Havlíčkova Borová, jakým způsobem ovlivňují život obce, názory lidí žijících v této lokalitě na rozvíjející se turismus, a naproti tomu názory návštěvníků, kterým tato lokalita nabízí možnosti rekreačního vyžití. Proveďte analýzu jednotlivých složek potenciálu cestovního ruchu v obci. Pokuste se případně navrhnout sociotechnická doporučení pro rozvoj venkovského turismu v dané obci.

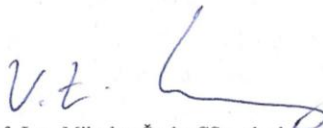
Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 60 stran textu
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- Bínek, J. (2009): Synergie ve venkovském prostoru: aktéři a nástroje rozvoje venkova. Brno
Glück, A., Magel, H. a kol. (1992): Venkov má budoucnost. Zemědělské nakladatelství Brázda, Praha
Hendl J. (2005): Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace, Portál., Praha
Horáková, H., Fialová, D. (2014): Transformace venkova. Turismus jako forma rozvoje, Aleš Čeněk, Praha
Janotka K. (1999): Venkovská turistika a agroturistika, SOCR, Pardubice
Majerová, V.; Kostelecký, T.; Sýkora, L. (2011): Sociální kapitál a rozvoj regionu. Příklad Kraje Vysočina, Praha: Grada Publishing.
Majerová V. (2006): Sociologie venkova a zemědělství. Česká zemědělská univerzita. Praha
Moravec I. a kol.(2006): Venkovská turistika, teoretická východiska a možnosti, Centrum pro komunitní práci, České Budějovice
Perlín, R. a kol. (1993): Program obnovy vesnice. Metodika, VÚVA Praha.
Stříbrná M. (2005): Venkovská turistika a agroturistika, Profi Press Praha.
Škodová-Parmová D. (2007): Agroturistika, EF JU, České Budějovice
Zelenka, J., Těšitel, J., Pásková, M., Kušová, D. (2013): Udržitelný cestovní ruch-management cestovního ruchu v chráněných územích, Gaudeamus, Hradec Králové

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Drahomíra Kušová, Ph.D.
Katedra krajinného managementu

Datum zadání diplomové práce: 20. června 2016

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2017

prof. Ing. Miloslav Šoch, CSc., dr. h. c.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studenácká 1868, 370 05 České Budějovice

doc. Ing. Pavel Ondr, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 20. června 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

20. dubna 2017

.....
Bc. Lucie Sedláková

Poděkování

Děkuji své vedoucí diplomové práce PhDr. Drahomíře Kušové, Ph.D. za odborné vedení a poskytnutí cenných rad, konzultací a vstřícný přístup. Dále děkuji obyvatelům obce Havlíčkova Borová za spolupráci a čas, který mi věnovali. V neposlední řadě děkuji svým rodičům a blízkým za podporu projevenou při psaní této práce.

Abstrakt:

Diplomová práce se zabývá turistickým ruchem ve venkovském prostoru, který je možno členit na různé formy a druhy. Hlavním cílem práce je zmapovat Havlíčkobrodsko jako turistickou destinaci a detailně analyzovat situaci formou případové studie v obci Havlíčkova Borová. V teoretické části jsou objasněny pojmy z odborné literatury týkající se venkovského cestovního ruchu, druhů a forem ve venkovském prostoru. Navazuje charakteristika Kraje Vysočina a regionu Havlíčkobrodsko. V praktické části je popis vybrané obce, dále praktická část hodnotí její potenciál pro aktivity venkovské turistiky a porovnává získaná data dotazníkovým šetřením. Na základě tohoto výzkumu byly zjištěny názory a postoje místních obyvatel a turistů a následně bylo zhodnoceno, zda je cestovní ruch v obci využíván.

Klíčová slova:

cestovní ruch, venkovská turistika, případová studie, Vysočina, Havlíčkobrodsko, Havlíčkova Borová

Abstract:

This thesis deals with tourism in the rural area, which can be divided into various forms and kinds. Main object of this work is to chart region of Havlíčkův Brod as a tourist destination and to analyze situation in detail by form of a case study in the municipality of Havlíčkova Borová. In the theoretic part there is explanation of terms from professional literature concerning provincial tourism, kinds and forms in rural area. There is following characteristics of Region Vysočina and region of Havlíčkův Brod. In practical part there is description of selected municipality, then practical part rates its potential for activities of provincial tourism and compares data acquired by questionnaire survey. On basis of this research there were opinions and attitudes of local people found out and consequently there was rated if tourism in this municipality is used well.

Key words:

tourism, provincial tourism, case study, Vysočina, region of Havlíčkův Brod, Havlíčkova Borová

OBSAH

1	Úvod a cíl práce.....	10
2	Literární rešerše.....	11
2.1	Cestovní ruch.....	11
2.2	Formy a druhy cestovního ruchu.....	12
2.3	Venkovský prostor	15
2.4	Zelený cestovní ruch	17
2.4.1	Ekoturistika.....	17
2.4.2	Venkovský cestovní ruch.....	18
2.5	Udržitelnost cestovního ruchu.....	21
2.6	Podpora rozvoje cestovního ruchu	23
3	Cestovní ruch na Vysočině.....	26
3.1	Vysočina	26
3.2	Geografie Kraje Vysočina	28
3.3	SWOT analýza Kraje Vysočina.....	31
3.4	Region Havlíčkobrodsko	34
3.5	Možnosti rekreace a cestovního ruchu	35
3.5.1	Potenciál cestovního ruchu Havlíčkobrodsko.....	35
4	Metodika práce	36
4.1	Vstupní předpoklady	37
5	Charakteristika obce Havlíčkova Borová.....	38
5.1	Historie obce.....	40
5.2	Charakteristika obyvatelstva	41
5.3	Technická a občanská vybavenost obce	43
5.4	Možnosti rekreace a cestovního ruchu	44
5.4.1	Akce konané v obci	48
5.5	Organizace, sdružení a členství obce	49
6	Hodnocení potenciálu cestovního ruchu	52
6.1	Potenciál rekreační plochy	52
6.2	Hodnocení přírodního a kulturního potenciálu.....	53
6.3	Hodnocení realizačního potenciálu	55
7	Výsledky a vyhodnocení dotazníkového šetření	57
7.1	Výsledky dotazníkového šetření pro turisty a obyvatele obce	57

7.2	Výsledky dotazníkového šetření pro turisty obce	61
7.3	Výsledky dotazníkového šetření pro obyvatele obce	65
8	Shrnutí a diskuse	70
9	Závěr.....	73
10	Seznam použité literatury	75
11	Seznam obrázků, tabulek a grafů	82
12	Seznam příloh.....	84

1 ÚVOD A CÍL PRÁCE

Cestovní ruch je významným fenoménem současnosti. Pozitivně ovlivňuje ekonomický rozvoj regionů a umožňuje zlepšení kvality života místního obyvatelstva. Podporuje regeneraci fyzických a duševních sil účastníků cestovního ruchu, umožňuje poznávat jiné kultury, jejich zvyky, tradice a jazyk a přispívá k zvýšení uvědomělosti návštěvníků i místních obyvatel v oblasti trvalé udržitelnosti a vzájemného respektu.

V současné době bývají upřednostňovány alternativní formy turismu, které odrážejí změny společenských hodnot a preferencí. Zvyšujícím se povědomím o nutnosti ochrany přírodních zdrojů, se do popředí dostává příroda, krajina a s tím související životní prostředí. Zásady šetrného cestovního ruchu splňuje venkovský turismus. Nejde však jenom o pobyt na venkově, ale o aktivní využití volného času. Turisté využívají ubytování a stravování na farmě s možností zapojení se do zemědělských prací. Mají příležitost k zájmovým aktivitám jako je jízda na koni, rybaření, lov zvěře, houbaření nebo sběr lesního ovoce a jejich další zpracování.

Proč tedy nevyužít sílu růstového potenciálu cestovního ruchu k oživení venkova?

Kraj Vysočina leží v samém středu České republiky na podstatné části Českomoravské vrchoviny. S nádhernou, nedotčenou a zachovalou přírodou má tedy velký potenciál pro rozvoj venkovské turistiky.

Diplomová práce se zabývá problematikou cestovního ruchu ve venkovském prostoru a venkovskou turistikou v obci Havlíčkova Borová. Literární rešerše by měla vysvětlit pojem cestovní ruch a jeho dílčí formy, charakterizovat „zelený“ cestovní ruch, venkovský prostor a poukázat na jeho velký potenciál. Dále se zabírám udržitelností a podporou rozvoje cestovního ruchu.

V praktické části diplomové práce popisují a charakterizují Kraj Vysočina a region Havlíčkovobrodsko jako turistickou destinaci. Dále analyzují situaci v obci Havlíčkova Borová za pomoci deskriptivní případové studie. Byla provedena analýza jednotlivých složek potenciálu cestovního ruchu v obci a v terénu uskutečněno empirické šetření ve formě dotazníků mezi obyvateli obce a turisty, za účelem porovnání názorů a očekávání obou dotazovaných skupin. Cílem bylo zjistit potenciál obce pro cestovní ruch, do jaké míry je využíván, zda ovlivňuje život v obci a jaké formy turistiky se zde nacházejí.

2 LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1 CESTOVNÍ RUCH

Cestovní ruch je dnes významnou, dynamicky se rozvíjející součástí světového hospodářství. Právem je také někdy považován za fenomén současné doby. Uspokojení lidských potřeb, jako jsou odpočinek, zábava nebo poznání, se prostřednictvím turismu stává trendem moderního životního stylu (Francová, 2003).

Cestovní ruch je charakteristický pohybem a vůdčím motivem tohoto pohybu je záměrná změna prostředí, jež umožňuje člověku uspokojit některé z jeho potřeb. Za rozhodující vlivy, které určují objem i strukturu cestovního ruchu lze považovat především ekonomické faktory, volný čas lidí, nabídku kvalitního prostředí umožňující pobyt mimo místo trvalého pobytu a dobře fungující systém dopravy. Současně nutno počítat s tím, že cestovní ruch se o volný čas člověka musí dělit i s jinými aktivitami, kam patří především provozování zálib, koníčků, zájmů a sportu praktikovaných v místě bydliště. Dosavadní vývoj však naznačuje, že prozatím cestovní ruch vyhrává, neboť cestovat za poznáním, odpočinkem nebo i za vzděláním se stalo základní potřebou člověka, jedním z kritérií životní úrovně, důležitou součástí spotřeby (Lednický, 2014). Účast na cestovním ruchu je tudíž v podstatě výrazem určitého jednání člověka, ve kterém se odrážejí jak jeho potřeby, zájmy, cíle, úmysly, tak i podmínky pro jejich realizaci. Zároveň lze konstatovat, že cestovní ruch se v současnosti ve vyspělých demokratických zemích stal jednou z nejsvobodnějších činností, neboť nikdo nikomu nikde nepřikazuje, ale ani nezakazuje, kam může nebo nemůže jezdit. Je to tak od druhé poloviny minulého století nejdynamičtěji se rozvíjející oblast lidského podnikání (Malá, 1999).

Zároveň cestovní ruch představuje i významný prostor, který vytváří potřebné podmínky pro spolupráci mezi soukromým sektorem, státem, místními komunitami i samosprávou a zájemcům o podnikání nabízí širokou paletu možností uplatnění. Proto se objektivně musel cestovní ruch stát nejen trvalou součástí dnešní moderní společnosti a účast na něm měřítkem životní úrovně obyvatel, ale i velmi složitým sociálně-ekonomickým jevem pro svou pestrost a různorodost činností, jež zahrnuje. (Lednický, 2014).

Cestovní ruch je nutno chápat v jednotě jeho dvou rovin. První rovinou je oblast podnikatelských příležitostí v mnoha oborech lidské činnosti, kdy je významnou součástí ekonomiky společnosti (is.mendelu.cz). Tvoří ji řada

podnikatelských aktivit v rámci zajištění účasti lidí na cestovním ruchu (doprava, ubytovací služby, stravovací služby, služby cestovních kanceláří, průvodcovské služby apod. (Morávková, 2004). Cestovní ruch je také někdy chápán jako průmysl poskytující veškeré služby spojené s cestováním a turistikou (Ryglová, 2005).

Kromě významu ekonomického se cestovní ruch vyznačuje mimořádně významným specifickým, které lze označit jako sociální. Jde o poznávání a soužití občanů s trvalým bydlištěm v destinaci a návštěvníků. Účastníci cestovního ruchu výrazně ovlivňují život v turistických destinacích. Příjezdy hostů znamenají zátěž pro infrastrukturu nad běžnou potřebu pro místní obyvatele. Aby nedocházelo k nežádoucím efektům, je nutné starat se o rozvoj odpovídající infrastruktury. Uplatňují se nové moderní formy marketingu a řízení cestovního ruchu, a to i v rámci menších regionů, hledají se cesty využití nových lokalit a nových forem cestovního ruchu (Lednický, 2004).

Složitost jevu, jakým cestovní ruch je, jeho mnohooborovost a průřezovost, činí pak obtížným i jeho přesné a z hlediska teorie i praxe jednotné definování (Malá, 1999).

Definice cestovního ruchu podle UNWTO (United Nations World Tourism Organization – Světová organizace cestovního ruchu): Cestovní ruch je činnost osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden ucelený rok, za účelem trávení volného času a služebních cest (osoba nesmí být odměňována ze zdrojů navštíveného místa).

2.2 FORMY A DRUHY CESTOVNÍHO RUCHU

Pro získání podrobnějšího pohledu na cestovní ruch a jeho konkrétní podoby je užitečné si tento jev rozčlenit na jednotlivé formy a druhy, což znamená provést tzv. typologii cestovního ruchu (Morávková, 2004).

Správné členění druhů a forem cestovního ruchu napomáhá lepší orientaci v problematice a usnadňuje komunikaci a vzájemné pochopení aktérů v rámci plánovacích, řídicích a rozhodovacích procesů v otázce jaké formy a druhy je vhodné podporovat v rámci konkrétního území apod. Formy a druhy cestovního ruchu se liší vzhledem ke kritériím, dle nichž jsou určovány (Macháček, 2012). Literatura je však ve výkladu, co je forma a co je druh cestovního ruchu nejednotná a často se tyto pohledy prolínají.

Podle Morávkové, (2004) se nejčastěji charakterizuje cestovní ruch z hlediska

- forem CR, kde zkoumáme motivy účasti lidí na cestovním ruchu,
- druhů CR, které berou v úvahu způsob jeho realizace.

Rozlišujeme tyto hlavní formy cestovního ruchu:

- rekreační,
- kulturně-poznávací,
- sportovně-turistický,
- lázeňsko-léčebný,
- přírodní,
- vzdělávací.

Specifických forem cestování existuje již v dnešní době celá řada, od těch klasických až po ty nejmodernější, jež jsou výsledkem nastupujících trendů a životního stylu obyvatel. Jsou odvozeny od konkrétní činnosti, která je příčinou, proč se člověk rozhodne cestovat (Francová, 2003).

Francová, (2003) uvádí, že specifické formy jsou:

- cestovní ruch mládeže,
- cestovní ruch seniorů,
- kongresový cestovní ruch,
- lovecký cestovní ruch,
- mototuristický cestovní ruch,
- cykloturistický cestovní ruch,
- venkovský cestovní ruch,
- náboženský cestovní ruch neboli poutní (křesťanská) turistika,
- nákupní turistika (zájezdy za nákupy např. do Polska),
- dobrodružný cestovní ruch,
- incentivní cestovní ruch (pobídkový, tj. za odměnu),
- veletržní cestovní ruch – účelem bývá návštěva výstavy, veletrhu,
- povodňový cestovní ruch (jako negativní jev společnosti),
- dámský cestovní ruch,
- sázkový (hazardní) cestovní ruch – cílem je návštěva dané země buďto za účelem vsazení tiketu loterie nebo návštěvy herny, kasina.

V praxi se formy cestovního ruchu nevyskytují v čisté podobě, ale ve vzájemné kombinaci, přičemž jedna z nich bývá dominantní (Hesková, 2006).

V případě druhu cestovního ruchu je hlavním rozlišovacím kritériem způsob realizace. Podle Heskové, (2006) umožňují blíže určit podstatu cestovního ruchu z hlediska potřeb a cílů jeho účastníků. Toto poznání dovoluje lépe připravit produkt a nabízet ho na trhu cílové skupině účastníků cestovního ruchu.

1. Z hlediska území, na kterém probíhá, rozlišujeme
  - domácí cestovní ruch,
  - zahraniční cestovní ruch,
    - výjezdový cestovní ruch,
    - příjezdový cestovní ruch,
    - tranzitní cestovní ruch,
2. podle délky pobytu rozlišujeme,
  - krátkodobý cestovní ruch,
  - dlouhodobý cestovní ruch,
3. podle vlivu na platební bilanci státu,
  - aktivní cestovní ruch,
  - pasivní cestovní ruch,
4. podle způsobu zabezpečení cesty a pobytu,
  - organizovaný cestovní ruch,
  - neorganizovaný cestovní ruch,
5. podle příslušnosti účastníků ve skupině můžeme rozlišit,
  - individuální cestovní ruch,
  - skupinový cestovní ruch,
6. podle způsobu financování,
  - komerční (volný) cestovní ruch,
  - sociální (vázaný) cestovní ruch,
7. podle dopadu na životní prostředí se hovoří o tzv.
  - měkkém cestovním ruchu,
  - tvrdém cestovním ruchu.

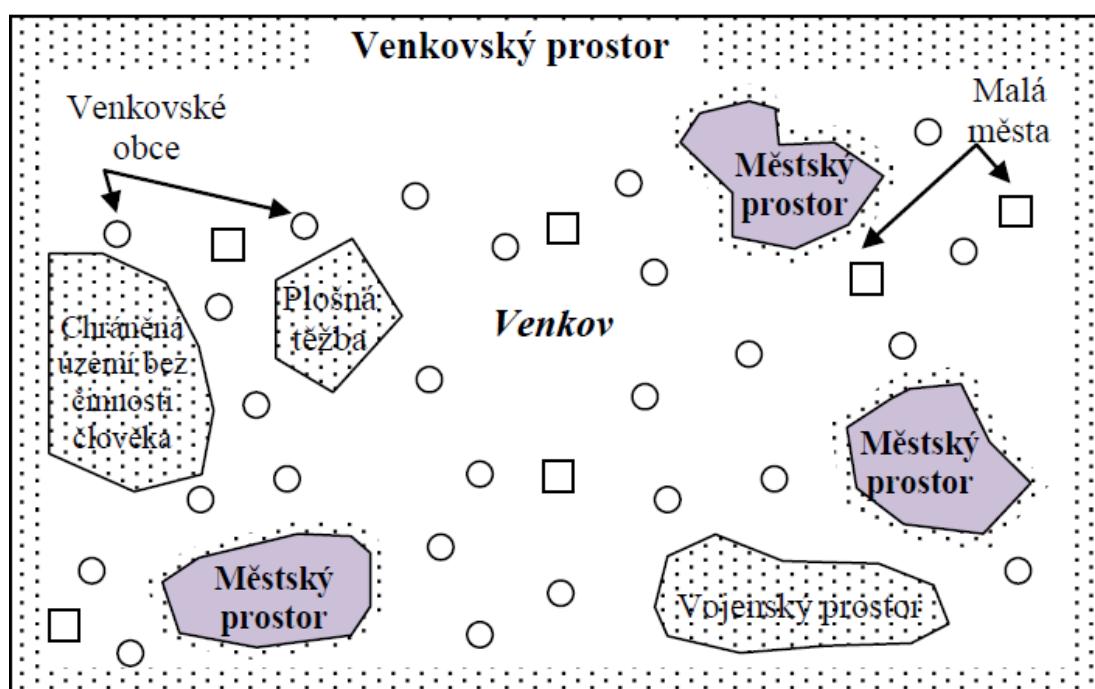
Formy a druhy cestovního ruchu se vyskytují ve vzájemných kombinacích tak, aby docházelo k optimálnímu uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu a spokojenosti podnikatelského prostředí. Důležitou součástí tohoto procesu musí být ochrana životního prostředí (Hesková, 2006).

2.3 VENKOVSKÝ PROSTOR

Existují různé metodiky pro vymezení venkovského prostoru, toto vymezení není jednoznačné a záleží na úhlu pohledu. Znaky, které v tomto případě bereme v úvahu, jsou např. nižší hustota zalidnění obyvatelstva, které se zabývá hlavně zemědělskými aktivitami, urbanistické znaky a architektura, styl života a sociální vazby, převažující způsob obživy a charakter krajiny (Macháček, 2012).

Venkovský prostor je základním prostorovým souborem, v rámci něhož nabývá krajina a sídla venkovských znaků, tj. podoby venkova. Venkovský prostor zahrnuje obce i malá města tvořící jeden funkční celek, prostory venkovské i s venkovem jen obtížně ztotožnitelné.

Obrázek 1: Prostorová strukturace území z hlediska přístupů k vymezení venkova

Zdroj: Binek, 2009.

Ve zmíněném pojetí, naznačeném na obrázku 1, je venkovský prostor vše, co není prostorem městským, urbánním. Mimo města však neleží jen venkov. Zmíněnými, do venkova jen s velkým nadhledem zařaditelnými oblastmi mohou být vojenské prostory, ale i území rozsáhlé těžby a území s vysokým stupněm ochrany životního prostředí, vyčleněné z kulturní krajiny (Binek, 2009).

U venkovských obcí, resp. venkovských sídel potom můžeme z různých hledisek vymezit zejména následující znaky typické pro tradiční venkov:

- urbanistické znaky – vysoký podíl rodinných domů, málo vyvinutá uliční síť s dominantním prostorem návsi jako společenského a kulturního centra sídla, rozvolněná zástavba, vysoký podíl zeleně v sídle,
- architektonické znaky – nízkopodlažní zástavba, absence nájemního bydlení, domy doplněny hospodářským zázemím (integrace obytné a dalších funkcí), vymezení dvora a zahrady s výrazně oddělenými funkcemi,
- sociální znaky – užší sociální kontakty mezi obyvateli sídla, neformální sociální kontrola, participace, tradicionalismus, konzervatismus,
- ekonomické znaky – dominantní nebo rozhodující činností je zemědělství a primární výroba potravin, významný podíl ekonomicky aktivních osob vyjíždí do zaměstnání mimo toto sídlo, vyšší podíl samozásobitelství, kutilství,
- administrativní znaky – status sídla (sídlo, které v minulosti či v současnosti získalo městská práva, je městem, ostatní sídla jsou vesnicemi),
- velikostní znaky – počet obyvatel pod konvenčně stanovenou hranicí, hustota zalidnění, podíl zastavěné plochy apod. (Binek, 2009).

Za nejběžnější ukazatel postihující charakter osídlení a nepřímo tedy i charakter krajiny je hustota zalidnění (Binek, 2009). Program OECD pro rozvoj venkova rozlišuje venkovské a městské oblasti podle účelově pragmatických ukazatelů, z nichž nejdůležitější jsou tři skupiny:

1. hustota obyvatel na km² v místě – používá se ukazatel 150 lidí / km² (trvalé osídlení), větší hustota směřuje k městskému typu osídlení, menší hustota k venkovskému,
2. na regionální úrovni se městské a venkovské oblasti dělí do tří skupin podle procenta zemědělského obyvatelstva z celkového počtu obyvatel:
  - převážně venkovská oblast (region) – více než 50 % zemědělského obyvatelstva
  - výrazně venkovská oblast – 15 až 50 % zemědělského obyvatelstva
  - převážně městská, urbanizovaná oblast – do 15 % zemědělského obyvatelstva
3. třetím podstatným znakem je okolnost, že venkov představuje oblasti, kde je zastavěno méně než 10 – 20 % jejich celkové rozlohy (budovy, stavby, komunikace). Podstatná část půdy oblasti je užívaná jako půda lesní a jako půda zemědělská, sloužící k zemědělskému provozu (Janotka, 1999).

2.4 ZELENÝ CESTOVNÍ RUCH

V současné době se stále více prosazuje celá řada nových forem cestovního ruchu, které spojuje šetrnost vůči cílovým místům cestovního ruchu, ohleduplnost vůči přírodě i celému životnímu prostředí, vůči kulturnímu a historickému bohatství i ohleduplnost ve vztazích mezi lidmi. Tyto nové formy cestovního ruchu jsou zahrnuty do tzv. „zeleného cestovního ruchu“ (Parmová, 2007).

Zelený cestovní ruch zdůrazňuje především místní hledisko uskutečňování cestovního ruchu, tj. nejen ve volné krajině, ale také i v mírně osídlených oblastech, na rozdíl od cestovního ruchu ve městech či v koncentrovaných přímořských střediscích. Jde o cestovní ruch s aktivní náplní, respektující a chránící přírodu. Zelený cestovní ruch v konkrétní podobě vystupuje především jako ekoturistika a venkovský cestovní ruch viz obrázek 2 (Pourová, 2002).

Obrázek 2: Rozdělení zeleného cestovního ruchu

Zdroj: Pourová, 2002.

2.4.1 Ekoturistika

Cestovní ruch, který je podmíněný existencí přírodního prostředí. Je zaměřený především na poznání přírody a života v ní. Zahrnuje například návštěvu přírodních rezervací, národních parků, chráněných krajinných oblastí, odlehlých, výjimečných nebo velkolepých přírodních míst a atraktivit, vyznačujících se svou jedinečností. Často jsou cesty zaměřeny i na pozorování divoké panenské přírody a její fauny a flory. Cestovní ruch je pak vyvolán motivací příjemného prožitku z neporušeného životního prostředí, vyznačující se vysokou mírou pochopení, odpovědnosti, ohleduplnosti a etiky vůči přírodě a její ochraně (Malá, 1999).

Ekoturistika je charakterizována takto:

- všechny přírodně zaměřené formy cestovního ruchu, v němž hlavní motivací pro turisty je pozorování a uvědomění si přírody stejně jako tradičních kultur rozšířených v přírodních oblastech,

- obsahuje prvky vzdělávání a interpretace,
- je většinou, ale ne výhradně, organizována specializovanými místními podniky pro malé skupiny turistů (zahraníční provozovatelé různých velikostí mohou také organizovat nebo nabízet ekoturistické výlety, většinou pro malé skupiny),
- to minimalizuje negativní dopady na přírodní a sociokulturní prostředí.

Dále ekoturistika podporuje ochranu přírodních území tím, že:

- přináší ekonomický užitek hostitelské komunitě a organizacím přírodních oblastí se zaměřením na ochranu přírody,
- poskytuje alternativní zaměstnání a možnosti příjmů pro místní komunity,
- zvyšuje povědomí o ochraně přírodního a kulturního bohatství u místních obyvatel i turistů (WTO & UNEP, 2002).

Jde tedy o turistiku zachovávající původní hodnoty přírodního prostředí při bezprostředním styku s ní (Malá, 1999).

2.4.2 Venkovský cestovní ruch

Venkovský cestovní ruch, často označovaný jako venkovská turistika, je cestovní ruch rozvíjející se mimo oblasti rekreačních a turistických center i mimo oblast městského osídlení (Parmová, 2007). Venkovská turistika není úplně nová záležitost. Zájem o rekreaci na venkově se objevil již v devatenáctém století jako reakce na stres a špínu rodících se průmyslových měst a aglomerací (Stříbrná, 2005). Roberts a Hall (2001) uvádí, že venkovský turismus je jedním z nejrychleji se rozvíjejících elementů turismu. Venkovský cestovní ruch zahrnuje soubor činností spojených s cestováním a pobytem lidí ve venkovském prostředí. Obvykle jde o činnost spojenou s návratem k přírodě, s možností ubytování ve vesnických domech a různých ubytovacích zařízeních na venkově, kde je součástí nabídky i možnost stravování nebo vlastní přípravy stravy a možnost se zapojit do různých činností spojených s pobytem na venkově (Hesková, 2006).

Atraktivita rurálního cestovního ruchu se zakládá na některých aspektech skutečného nebo idealizovaného venkovského způsobu života – rozsáhlá, tichá, klidná krajina, čistý vzduch, pracovní aktivity, zvyky a folklór, rozmanitá fauna a flora atd. (Macháček, 2012). Ve srovnání s městy a průmyslovými aglomeracemi je kvalitnější životní prostředí významným motivem pobytu na venkově.

Venkovská turistika má mnoho podob. Zahrnuje dovolenou s ubytováním na farmách (agroturistiku), obsahuje i dovolenou v přírodě, ekoturistiku, dovolenou

s pěší turistikou, horolezectví, jezdeckví na koni, dobrodružství, sportovní a zdravotní turistiku, myslivost, rybaření, cesty za poznáním, turistiku za uměním a dědictvím minulosti a v některých oblastech i etnickou turistiku (Stříbrná, 2005).

Vesnická turistika

Vesnická turistika je forma venkovského cestovního ruchu bezprostředně spjatá s přírodou a krajinou venkova a konkrétním vesnickým osídlením. Její náplní jsou individuální rekreační aktivity využívající atraktivitu konkrétního venkovského prostředí navštíveného místa (louky, lesy, rybníky, řeky, místní řemesla či folklór apod.). K ubytování jsou využívána komerční ubytovací zařízení, rekreační chalupy i ubytování v soukromí. Její zvláštnost spočívá v decentralizaci ubytovacích zařízení, což umožňuje rozmělnit četnost turistů, a tak eliminovat negativní dopady, které s sebou nese velké soustředění lidí v turistických centrech. Dává příležitost individuálním aktivitám jak při nabídce produktu cestovního ruchu, tak i při jeho realizaci (Parmová, 2007).

Agroturistika

Podle Páskové a Zelenky je agroturistika (agroturismus) specifickou formou venkovského cestovního ruchu, která vedle bezprostředního využívání přírody a krajiny venkova je charakteristická přímým vztahem k zemědělským pracím nebo usedlostem se zemědělskou funkcí. Je provozována podnikateli v zemědělské prvovýrobě a slouží jim jako hlavní nebo další zdroj udržení hlavního podnikatelského programu, tj výroby zemědělských produktů (rostlinných nebo živočišných). Je ideálním typem rodinné dovolené. Umožňuje poskytnout zájemcům pobyt a stravu na venkovských statcích a možnost účastnit se prací souvisejících se zemědělskou výrobou či chovem zvířat.

Zvláštnost agroturistiky na rodinné farmě spočívá v tom, že turista se volně pohybuje v provozním prostředí zemědělského podnikatele, resp. má možnost se seznámit se vším, co tvoří zemědělskou usedlost. Jde zejména o domácí a hospodářská zvířata (kočky, psy, koně, krávy, prasata, ovce, kozy, drůbež aj.) a hospodářské objekty a movitosti (stáje, chlévy, stodoly, zemědělské stroje, nářadí apod.) V rámci agroturistiky je ubytování zpravidla poskytováno v zemědělské usedlosti (na rodinné farmě) nebo v rekreačních objektech ve vlastnictví nebo užívání zemědělského podnikatele (chaty, sruby, chalupy, rekreační domky). Stravování v rámci agroturistiky nabízí široký prostor pro odbyt vlastních výpěstků, resp. výrobků v podobě surovin (brambory, maso, mléko, zelenina, ovoce) nebo

polotovarů. Nabídka se většinou soustřeďuje na stravu a obvyčeje spjaté s vesnicí a zemědělstvím. Jako příklady lze uvést například biopotraviny ve vazbě na organické zemědělství nebo typická venkovská strava (Parmová, 2013).

Ekoagroturistika

Ekoturistika je specifickou formou agroturistiky. Zahrnuje pobyty na ekologicky hospodařících farmách. Tyto farmy nepoužívají při pěstování rostlin a chovu zvířat žádné syntetické chemikálie, hnojiva, umělá barviva či konzervační látky. Zvířata jsou chována přirozeným způsobem a krmena bez používání masokostních mouček apod. Produkty ekologického zemědělství podléhají přísné kontrole a splňují mezinárodní standardy. Smějí používat ochrannou známku BIO. Podstatným znakem této formy agroturistiky je nejen soužití s farmářskou rodinou, ale i účast na zemědělských pracích a konzumace produktů jejich ekologického zemědělství (Parmová, 2013).

Systém ECEAT QUALITY LABEL vznikl v roce 1994 jako součást nového segmentu cestovního ruchu, jenž ECEAT v Evropě vytvořil – ekoagroturistiky. Dnes je systém ECEAT QUALITY LABEL využíván ve všech typech ubytovacích kapacit jak na venkově, tak ve městech. Nevládní nadace ECEAT byla založena v Holandsku. Za cíl si klade podporu ekologického zemědělství a oživení venkova pomocí šetrné turistiky. ECEAT CZ je česká nezávislá nezisková organizace, která zastupuje Českou republiku v mezinárodním programu ECEAT, jehož sídlo je v Amsterdamu. Nadace ECEAT podporuje pomocí šetrné venkovské turistiky setrvalý rozvoj venkova, přispívá k rozvoji odborných znalostí a schopností poskytovatelům služeb, zabezpečuje systém kontroly kvality služeb ve venkovské turistice a jejich jednotnou certifikaci (Růžičková, 2013).

Chataření a chalupaření

Agroturistika a vesnická turistika nejsou jevem zcela novým. Pobyty na venkově, především u zemědělských rodin a formou letních bytů byly důležitou součástí předválečného cestovního ruchu České republiky i vztahů mezi městem a vesnicí. Po druhé světové válce, zejména v období kolektivizace, byly tyto původní vztahy mezi městem a venkovem zpřetrhány a touha městských lidí po přírodě, venkovském prostředí a pobytu na venkově nabývala zcela odlišné podoby. Rozvinulo se chataření a chalupaření. K důvodům rozvoje patřily například omezené možnosti vycestování do zahraničí, v České republice bylo k dispozici mnoho volných chalup, odkud se lidé snažili přestěhovat do větších sídelních celků a také

docházelo k vyčleňování půdy na výstavbu individuálních chat v chatových koloniích (Parmová, 2007).

Jedná se tedy o pobyt v chatových osadách, které jsou umístěny mimo vesnické osídlení, případně o rekreační objekty na samotě nebo o kempy ve volné přírodě. Pro své odlišnosti od ostatních forem cestovního ruchu zůstává v pozadí pozornosti a není považována občany za cestovní ruch. Hlavní příčinou je to, že jedou do svého zařízení. Tato zařízení však plní rekreační funkci a účastníci využívají účelně volný čas. Z toho důvodu je třeba pobyt chatařů a chalupářů považovat za rovnocennou formu venkovského cestovního ruchu (Pourová, 2002).

Stezky dědictví

Novým produktem venkovské turistiky jsou tzv. Stezky dědictví. Jde o propojenou síť přírodního a kulturního bohatství, služeb a zařízení, sloužící pro určité skupiny návštěvníků, včetně jejich ubytování s orientací na pěší a cyklodovolenou nebo jízdu na koni a to bez nebo s průvodcem. Stezky dědictví zahrnují různé typy environmentálně příznivého cestovního ruchu: agroturistiku, hipoturistiku, silvoturistiku, krasovou turistiku, gurmánský cestovní ruch, turistiku vodní, pěší a cykloturistiku (Pourová, 2002).

2.5 UDRŽITELNOST CESTOVNÍHO RUCHU

Cestovní ruch svými toky návštěvníků, rozvojem své infrastruktury a jejím provozováním nevyhnutelně mění přírodu i krajinu i sociální a kulturní prostředí a tyto dopady působení mohou mít různou intenzitu, časový průběh, vratnost či nevratnost působení, žádoucnost či nežádoucnost, příčiny, různé dopady a jejich míru v socio-kulturním prostředí (Zelenka, 2013).

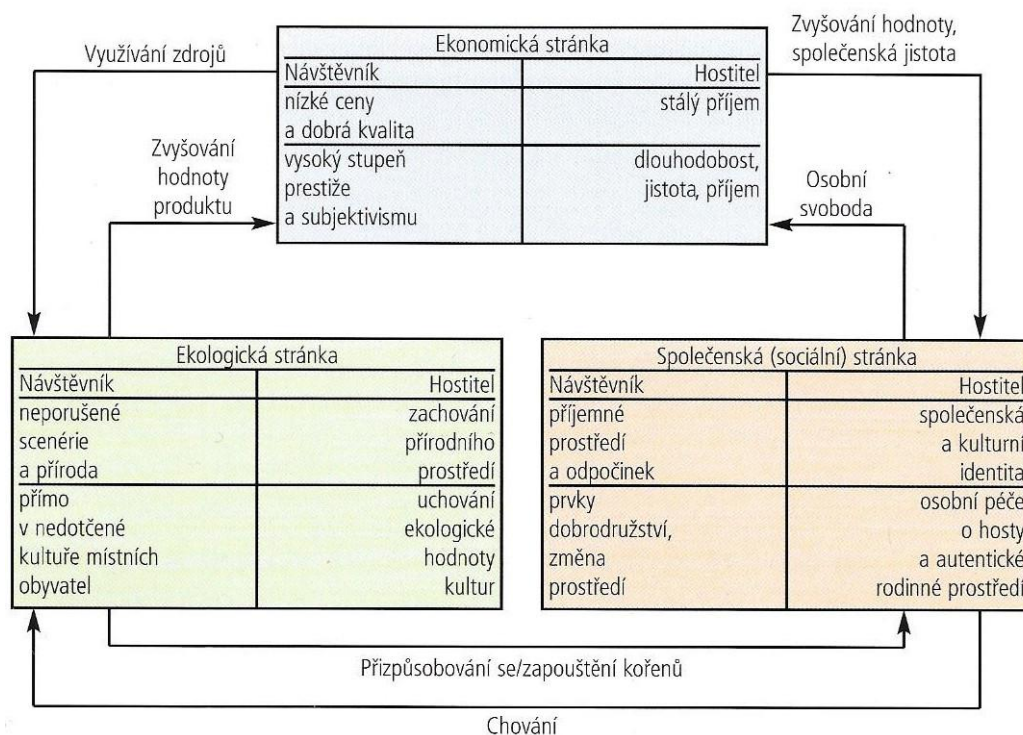
Jedním z přínosů cestovního ruchu pro rozvoj území je vytváření nových pracovních příležitostí. Příjmy z cestovního ruchu jsou dále významnou součástí příjmů státních i místních rozpočtů. V neposlední řadě přispívá cestovní ruch k poznávání nových míst, přírodního a kulturního dědictví jiných národů, pomáhá lépe pochopit jejich mentalitu, obyčeje a zvyklosti, a tím rozvíjí myšlenku mírového soužití. Naproti tomu vlivem mohutného nekoordinovaného rozvoje cestovního ruchu v určitých lokalitách může docházet k poškozování životního prostředí, nadměrnému využívání přírodních zdrojů, zejména neobnovitelných, hrozí i vznik konfliktních situací mezi domácím obyvatelstvem a návštěvníky, například z důvodu odlišných zvyklostí a způsobu chování (www.eden-czechtourism.cz)

V souvislosti s rozvojem cestovního ruchu narůstá důležitost jeho správné organizace tak, aby z něho mělo území co největší prospěch při současném zachování jeho kvalit. V současné době se hovoří o tzv. „udržitelném cestovním ruchu“, který souvisí s pojmem „udržitelný rozvoj“, tématem sahajícím do druhé poloviny 20. století a se stále narůstajícím významem (Macháček, 2012).

Udržitelný cestovní ruch (turismus) je možno vymezit jako „takový cestovní ruch, kdy aktivity poskytovatelů služeb návštěvníkům a vlastní aktivity návštěvníků ovlivňují místní komunitu, místní ekosystémy a biosféru pouze tak, že nevratně nemění místní komunitu, místní ekosystémy a biosféru a neomezují tak funkce biosféry a lidské aktivity v budoucnosti“ (Zelenka, Pásková, 2002).

Na produktu venkovské turistiky je nejlépe vidět souvztažnost jednotlivých prvků udržitelného rozvoje cestovního ruchu. Návštěvník i hostitel se navzájem obohacují o ekonomické, společenské a ekologické hodnoty, aniž by ztráceli vlastní identitu. Zároveň v nich probíhá i určitý vnitřní výchovný proces vštěpování úcty k ochraně životního prostředí, bez jehož trvalé kvality by prostě produkt venkovské turistiky neexistoval (Stříbrná, 2005).

Obrázek 3: Udržitelný cestovní ruch - příklad venkovská turistika

Zdroj: Stříbrná, 2005.

Principy udržitelnosti se tedy vztahují k environmentálním, ekonomickým a socio-kulturním aspektům rozvoje cestovního ruchu a nezbytností je dosažení vyváženého poměru všech těchto tří dimenzí (viz obrázek 3) tak, aby bylo dosaženo dlouhodobého účinku (www.bio-info.cz).

2.6 PODPORA ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU

Cestovní ruch má význam nejen na mezinárodní, ale i národní a regionální úrovni. Pro řadu regionů je klíčovou rozvojovou aktivitou. Rozvoj cestovního ruchu v regionu zvyšuje konkurenceschopnost. Má vliv na řadu dalších odvětví jako zemědělství či stavebnictví a jeho rozvoj podporuje i zvyšování zaměstnanosti v regionu (Macháček, 2012).

Podpora cestovního ruchu zahrnuje finanční i nefinanční podporu na úrovni regionů, krajů, ale také podniků cestovního ruchu. Podpora může mít podobu přímé či nepřímé finanční, institucionální anebo legislativní pomoci na podporu rozvoje podnikatelských činností pro malé a střední podniky (Gúčík, 2007).

Filozofie Evropské unie v oblasti podpory podniků není založena na jejich dotování, ale na vytváření takového právního, administrativního a finančního prostředí, které pozitivně stimuluje jejich činnost. V rámci podpory cestovního ruchu rozlišujeme finanční a nefinanční nástroje podpory (viz tabulka 1).

Tabulka 1: Finanční a nefinanční nástroje podpory cestovního ruchu

Finanční nástroje		Nefinanční nástroje
Přímé	Nepřímé	
Investiční dotace	Daňová politika	Poskytování informací
Neinvestiční dotace	Úvěrová soustava	Poradenství
Exportní prémie	Státní záruky	Konzultace
Příspěvky	Cenová politika	Vzdělávací programy
	Speciální formy	

Zdroj: Gúčík, 2007, vlastní úprava

Typickými finančními nástroji podporujícími určitou činnost jsou dotace nebo granty. Základními zdroji dotací jsou státní rozpočet, mimorozpočtové fondy, rozpočet Evropské unie, rozpočty krajů a obcí. Mezi další významné finanční nástroje patří investiční pobídky, neinvestiční pobídky a zvýhodněné úvěry a záruky.

Významnou oblastí financí ve vztahu k cestovnímu ruchu jsou i místní poplatky např. za lázeňský nebo rekreační pobyt, z ubytovací kapacity či ze vstupného (Linderová, 2013).

Místní samospráva jako představitel veřejného sektoru v obci cestovního ruchu poskytuje svým návštěvníkům širokou paletu veřejných statků a služeb, čímž dotváří komplexní produkt střediska. Měla by proto plnit především roli koordinátora v rozvoji cestovního ruchu na místní úrovni. Aby obce mohly plnit s tím spojené úkoly, je třeba zajistit dostatečné veřejné zdroje na jejich financování. Kromě vlastních příjmů mohou obce získat dotace ze státního rozpočtu a prostředky z Evropské unie. Při koordinaci finančních toků se obec řídí územním plánem, strategií rozvoje cestovního ruchu a marketingovou koncepcí střediska. Za těžiště rozvoje cestovního ruchu ve státě se považují regiony a regionální produkty cestovního ruchu. Posláním veřejného sektoru na regionální úrovni je především koordinace rozvoje cestovního ruchu tak, aby region byl konkurenceschopný na domácím i mezinárodním trhu cestovního ruchu (Hanesová, 2007).

Nefinančními nástroji rozumíme souhrn legislativních, administrativních, informačních a komunikačních nástrojů. Rozhodující význam má přitom poradenství a vzdělávání. Z legislativního hlediska můžeme k nefinančním nástrojům podpory cestovního ruchu v České republice zařadit Koncepci státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014 – 2020, Národní program podpory cestovního ruchu a Legislativní balík pro politiku soudržnosti na období 2014 – 2020 (Linderová, 2013).

Evropská unie usiluje o rovnoměrný hospodářský a společenský rozvoj všech svých členských států a jejich regionů. Hlavními nástroji realizace evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti jsou fondy Evropské unie, a to strukturální fondy, ke kterým patří Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF, European Regional Development Fund), Evropský sociální fond (ESF, European Social Fund), Fond soudržnosti a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD, European Agricultural Fund for Rural Development), pod který patří i podpora nezemědělských funkcí venkova, tedy i podporu rozvoje cestovního ruchu (Ryglová, 2011).

Přitom jakákoliv podpora z domácích nebo zahraničních zdrojů je vždy účelová, tedy vázaná na konkrétní projekt, nenárokovatelná a vázaná na spolufinancování. Základním předpokladem ucházení se o podporu na projekty

cestovního ruchu je kvalitně zpracovaný projekt a zajištěné spolufinancování (Hanesová, 2007).

Každý subjekt, jenž chce požádat o finanční podporu z fondů Evropské unie, musí předložit projekt řídicímu orgánu operačního programu. Řídící orgány operačních programů vyhláší pravidelně časově vymezené výzvy k předkládání projektů v rámci jednotlivých prioritních os a oblastí podpory. Projekty mohou předkládat obce, kraje, ministerstva, podnikatelé, vlastníci dopravní infrastruktury, neziskové organizace, školy, výzkumná centra a další (Linderová, 2013).

3 CESTOVNÍ RUCH NA VYSOČINĚ

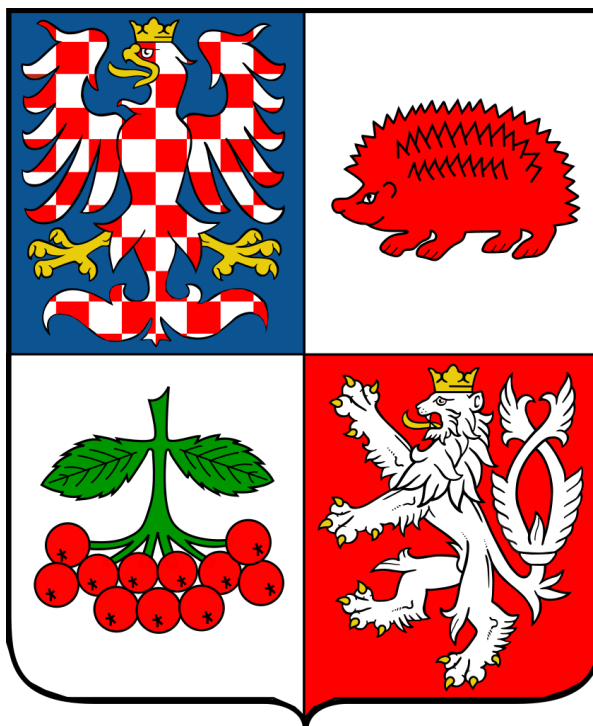
3.1 VYSOČINA

Kraj Vysočina leží v srdci České republiky a je obklopen dalšími českými a moravskými kraji. Na severovýchodě sousedí s Pardubickým krajem, na severozápadě se Středočeským krajem a na jihozápadě s Jihočeským krajem. Jihovýchodní hranici má společnou s krajem Jihomoravským.

Název Kraje Vysočina souvisí se skutečností, že se tento správní celek rozkládá na podstatné části Českomoravské vrchoviny, která patří mezi oblasti s nejzachovalejší přírodou v České republice. Českomoravská vrchovina dosahuje nadmořské výšky přes osm set metrů ve dvou výrazných masivech, Žďárských vrších na severu kraje a Jihlavských vrších na jihozápadě. Při vymezování současných krajů nebyla brána v úvahu historická zemská hranice mezi Čechami a Moravou, proto se západní část kraje nachází v Čechách a východní na Moravě. Kraj Vysočina se rozkládá na ploše 6 796 km² (www.kr-vysocina.cz). Svoji rozlohou se mezi kraji České republiky řadí na páté místo, ale z hlediska hustoty osídlení patří mezi nejméně zalidněné regiony.

Znak Kraje Vysočina tvoří čtvercový štít (viz obrázek 4).

Obrázek 4: Znak Kraje Vysočina

Zdroj: www.ikrajvysocina.cz

Kraj Vysočina se sídlem v Jihlavě je rozčleněn na pět okresů (viz obrázek 5) a patnáct správních obvodů obcí s rozšířenou působností (viz obrázek 6).

Obrázek 5: Kraj Vysočina

Zdroj: www.superchaluy.cz

Obrázek 6: Správní obvody obcí s rozšířenou působností

Zdroj: www.ubytovanivcr.cz

Kraj je umístěn v dopravním i populačním středu země. Vysočinou prochází hlavní dopravní tepna České republiky dálnice D1. Ekonomika východní části kraje je ovlivněna sousedící brněnskou aglomerací, severozápadní část kraje je již spádovou oblastí hlavního města Prahy (www.kr-vysocina.cz).

3.2 GEOGRAFIE KRAJE VYSOČINA

Obyvatelstvo

Přírodní podmínky rozptýlily obyvatele Vysočiny do více než tisíce sídel, která jsou propojena hustou sítí silnic. Pro Vysočinu jsou charakteristické malé vesnice nepříliš vzdálené od místního centra, jímž bývá klidné malé město se třemi až deseti tisíci obyvatel. Pouze ve čtyřech městech žije více než dvacet tisíc obyvatel, krajské město Jihlava dosahuje počtu padesáti tisíc. Lze čekat, že toho uspořádání bude výhodou s rostoucí životní úrovní a mobilitou obyvatel, protože umožňuje využívat pozitiva venkovského bydlení a přitom zaručuje dostupnost městského centra. Kraj Vysočina má 509 120 obyvatel, hustota zalidnění je 75 obyvatel na km², což je třetí nejnižší hodnota mezi kraji České republiky (kr-vysocina.cz). Průměrný věk obyvatel Vysočiny je 41,3 let, což je pod průměrem Česka. (gynome.nmnm.cz).

Podnebí

Většina území kraje Vysočina se nachází v mírně teplé podnebné oblasti. Pouze nejvyšší části Hornosvratecké a Javořické vrchoviny patří do chladné oblasti. Nejchladnějšími oblastmi Vysočiny jsou Žďárské a Jihlavské vrchy, kde se průměrná roční teplota pohybuje pouze okolo 5 °C. Na většině území Vysočiny průměrné roční teploty dosahují 6-8 °C. Roční úhrn srážek na Vysočině se pohybuje od 500 mm do 800 mm. Nejvíce srážek spadne v letním období. Nejdeštivější je oblast Žďárských vrchů, která leží na návětrných svazích Vysočiny (gynome.nmnm.cz).

Vodstvo

Krajem prochází hlavní evropské rozvodí. Ze západní části odtékají vody do Severního moře a z východní části odtékají do Černého moře. Mezi nejvýznamnější řeky patří Sázava, Doubrava, Svratka, Oslava, Jihlava a Moravská Dyje. Do úmoří Severního moře teče řeka Sázava. Největším přítokem Sázavy z levé strany je Želivka, na které leží vodní nádrž Švihov, hlavní zásobárna pitné vody pro Prahu. V severní části kraje náleží do úmoří Severního moře také řeka Doubrava.

Největší část Vysočiny odvodňuje řeka Jihlava, na které byly vybudovány vodní nádrže Dalešice, která má nejvyšší hráz v Česku o výšce 100 m, a vyrovnávací

nádrž Mohelno. Levostranným přítokem Jihlavy je Oslava, pravostranným Rokytná. Ve Žďárských vrších pramení řeka Svatka, na které je vodní nádrž Vír, která je významnou zásobárnou pitné vody pro brněnskou aglomeraci.

Na Vysočině nalezneme také velké množství rybníků. Nejvíce jich najdeme na Žďársku a Jihlavsku. Největším rybníkem Vysočiny je Velké Dářko o rozloze přes 200 ha, který dnes slouží k chovu ryb a rekreaci. Na Jihlavsku je největší soustředění rybníků v okolí Telče, pro rekreaci je nejvíce využíván Velký pařezitý rybník (gynome.nmmn.cz).

Příroda

Vysočinu pokrývá rozsáhlé pohoří mající charakter zvlněné pahorkatiny, jehož průměrná nadmořská výška se pohybuje mezi 600 – 800 m n. m. Českomoravská vrchovina je oblast nádherné a zároveň drsné přírody. Členitá krajina je charakteristická pestrým střídáním luk, pastvin, polí, lesů a rybníků. Dodnes si zachovala charakter vyvážené a zachovalé kulturní krajiny. Lesem je dnes pokryto území asi z jedné poloviny. Přirozený jedlobukový les je většinou nahrazen smrkovými monokulturami. Zvláště cenná jsou společenstva rašelinišť a vlhkých rašelinných luk s významným výskytem řady chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů (remix.nicm.cz). Na Vysočině se nachází dvě velkoplošná chráněná území – CHKO Žďárské vrchy a CHKO Železné hory, která zaujímají 9 % rozlohy kraje.

Zemědělství

Na Vysočině představuje zemědělství tradiční odvětví a podíl zaměstnaných v primárním sektoru je více jak dvojnásobný ve srovnání s Českem. Zemědělská půda tvoří asi 60 % rozlohy kraje. Nejrozšířenější kategorií zemědělské půdy je orná půda (77 %), na louky a pastviny připadá necelých 20 % a podíl vinic, sadů a zahrad je minimální. Největšího procenta zornění dosahuje okres Třebíč, nejnižší procento zornění je v okrese Žďár nad Sázavou. Většina území náleží do bramborářské zemědělské výrobní oblasti, nejvyšší partie Žďárských vrchů do oblasti horské. Pouze malé území patří do řepařské oblasti a kukuričná oblast se v kraji vůbec nevyskytuje. Velkou část osevních ploch zaujímají obiloviny, především pšenice a ječmen. Dlouhou tradici má na Vysočině pěstování brambor. Osevní plochy brambor výrazně poklesly, přesto více než třetina sklizených brambor v Česku pochází z Vysočiny. Třetinu osevních ploch kraje zaujímají pícniny – jetel, vojtěška, krmná

kukuřice. Rostou osevní plochy řepky a máku. Len kvůli malému zájmu téměř vymizel.

Hlavním odvětvím živočišné výroby je chov skotu. V souvislosti s významným zastoupením chovu skotu dominuje kraj v produkci mléka. Významný je i chov prasat, který dominuje v okrese Třebíč. Méně významný je chov drůbeže, jejíž stavy klesají. Stále oblíbenější je na Vysočině chov ovcí, jejichž stavy neustále rostou (gynome.nmmn.cz).

Kulturní místa

Vysočina vypadá jako idylický obraz venkova: oblé kopce, hluboké lesy, rozlehlé louky, rybníky, potoky klikatící se skrz údolí a cesty lemované alejemi. Nachází se tu celá řada historických měst, kostelů, muzeí, technických památek a pozoruhodných míst (www.kudyznudy.cz). Českomoravská vrchovina uspokojuje především potřebu letní turistiky a rekreace, v omezeném rozsahu je vhodná i pro zimní rekreaci. K přitažlivosti přispívá i mozaikové rozložení lesních porostů a rybníky soustředěné do několika obvodů (např. na Žďársku). Některé říční toky se uplatňují ve vodní turistice, hlavně Sázava. Dostatečná sněhová pokrývka umožňuje využití areálu kolem Nového Města na Moravě k zimní rekreaci a sportům. Ze společenských atraktivit mají největší význam architektonické památky soustředěné především do městských památkových rezervací – Telč, Slavonice, Jihlava, Pelhřimov, Moravská Třebová, dále zámky Jaroměřice nad Rokytnou, Dačice, hrady a zříceniny Pernštejn, Kámen, Lipnice a církevní stavby Tišnov, Želiv, Žďár nad Sázavou. Některá z četných muzeí připomínají významné osobnosti (muzeum Karla Havlíčka Borovského v Havlíčkově Brodě a muzeum Jaroslava Haška v Lipnici). Jihlava, staré hornické město, které se ve 13. století stalo evropsky významným střediskem těžby stříbra (brzy po objevení stříbra se zde razily mince) a nejstarším horním právem v Čechách, je hospodářským a kulturním střediskem západní části oblasti. Dopravní dostupnost zlepšila dálnice. Zařazení Telče (1992), poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou (1994) a Židovské čtvrti a baziliky sv. Prokopa v Třebíči (2003) mezi světové kulturní památky UNESCO přispělo k rozvoji cestovního ruchu v celé oblasti (Hrala, 2013).

Přírodní bohatství kraje tvoří chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy, Železné hory, dále národní přírodní rezervace Dářko, Mohelenská hadcová step, Radostínské rašeliniště, Ransko, Velký Špičák, Žákova hora a četné přírodní rezervace. Mírně zvlněné terény se ojediněle zvedají ve vyšší vrcholy vhodné pro

lyžařské sporty, například Křemešník. Žďárské vrchy patří k nejvyhledávanějším rekreačním oblastem v kraji. Devět Skal, Tisůvka, Čtyři Palice a další skalní útvary jsou přitažlivé pro horolezce. Žďárské vrchy nabízí ideální podmínky především pro běžecké lyžování (remix.nicm.cz).

3.3 SWOT ANALÝZA KRAJE VYSOČINA

Analýza SWOT představuje kombinaci dvou analýz, SW a OT. Jedná se o metodu kvalitativního vyhodnocení veškerých důležitých stránek. SWOT je zkratkou slov z angličtiny S – strengths (silné stránky), W – weaknesses (slabé stránky), O – opportunities (příležitosti), T – threats (hrozby). Velmi přehledně lze identifikovat silné a slabé stránky vnitřního prostředí a příležitosti a hrozby vnějšího prostředí. Následně je možné využít identifikované silné stránky a příležitosti a eliminovat zjištění slabé stránky a hrozby.

SWOT analýza je jedním z podkladů Programu rozvoje venkova 2020. Analýza byla metodicky tvořena tak, že jako silné či slabé stránky byly posuzovány vnitřními faktory (viz tabulka 2), tj. přednosti či nedostatky primárně ovlivnitelné subjekty z úrovně regionu, naopak příležitosti či ohrožení (viz tabulka 3) pak externí faktory prostředí, které nejsou pod přímou kontrolou těchto subjektů, ale mají významný dopad na socio-ekonomický rozvoj regionu.

Tabulka 2: SWOT analýza cestovního ruchu Kraje Vysočina - silné a slabé stránky

Silné stránky – S	Slabé stránky - W
Výhodná geografická poloha kraje (poloha mezi dvěma nejvýznamnějšími aglomeracemi ČR)	Neuspokojivý stav dopravní sítě a přetrvávající nedostatek prostředků na její údržbu
Existence řady specifických lokálních kulturních a společenských tradic a institucí, bohaté kulturní dědictví regionu	Ne zcela funkční regionální a lokální organizační struktura cestovního ruchu (slabá a roztržitá propagace, reklama, příprava produktů)
Tři památky na seznamu světového dědictví UNESCO	Malá hustota TIC a jejich nestandardnost
Chráněná území, jako jsou Žďárské vrchy, přírodní parky, maloplošná území	Dlouhodobé vyliďňování venkovských obcí
Velmi kvalitní přírodní a životní prostředí (ekologicky jedna z nejkvalitnějších oblastí ČR)	Špatná ekonomická situace malých a středních podnikatelů, nedostatečná podpora začínajících
Poměrně hustá síť zprostředkovatelů turistických služeb, množství dobře značených turistických cest	Drsnější a chladnější oblast, sezónnost cestovního ruchu
Významné sportovní akce mezinárodního významu (např. Zlatá lyže)	Nedostatek financí pro údržbu a péči o památky, omezování finančních prostředků pro provoz muzeí, knihoven, galerií
Velký počet kulturních památek, městské památkové rezervace, městské a venkovské památkové zóny	Nevyužité možnosti spolupráce veřejné správy, neziskového i soukromého sektoru

Zdroj: www.kr-vysocina.cz, vlastní úprava

Tabulka 3: SWOT analýza cestovního ruchu Kraje Vysočina - příležitosti a ohrožení

Příležitosti - O	Ohrožení - T
Rozvoj venkovské turistiky a agroturistiky, chalupářství	Nedostatečná prezentace památkového fondu
Využití kulturního bohatství kraje pro propagaci regionu a zvýšení návštěvnosti	Nedocení významu kulturního bohatství
Kulturní a sportovní festivaly a soutěže i mezinárodního významu	Nízký standard většiny turistických služeb a infrastruktury
Zvyšování domácí turistické poptávky	Zánik tradiční a lidové kultury
Rozvoj a budování cyklostezek, pěších tras a hiposteze	Kvalita a včasnost spolupráce na regionální úrovni
Vytváření nových pracovních míst v turistickém ruchu a ve prospěch stabilizace mladých lidí v kraji	Emigrace mladých kvalifikovaných obyvatel z nedostatku pracovních příležitostí a bytových důvodů
Zviditelnění tradiční řemeslné kultury, vytváření podmínek pro předvádění a rozvíjení tradiční a lidové kultury	Nízké příjmy obcí mohou zhoršovat šance na finanční spoluúčast při získávání dotací a rozvojových podpor
Podpora propagace turistické nabídky kraje prostřednictvím finančních zdrojů ze strukturálních fondů EU	Nedodržování ochranných režimů v chráněných územích, koncentrace návštěvníků, necitlivé zásahy do krajiny a poškození přírody

Zdroj: www.kr-vysocina.cz, vlastní úprava

3.4 REGION HAVLÍČKOBRODSKO

Správní obvod Havlíčkův Brod leží v severní části Vysočiny. Na severu úzkým výběžkem sousedí se Středočeským krajem. Ostatní hranice již probíhají uvnitř Kraje Vysočina. Na severovýchodě je to obvod Chotěboř, na severozápadě Světlá nad Sázavou, směrem na východ Žďár nad Sázavou a na západní straně Humpolec. Na jihu sousedí s obcemi správního obvodu Jihlava. Svou rozlohou 632 km² zabírá asi 9 % z rozlohy kraje. Správní území zahrnuje celkem 56 obcí spadajících pod pověřené úřady Havlíčkův Brod, Přibyslav a Golčův Jeníkov (viz příloha 1).

Hlavním geologickým útvarem na celém okrese je Českomoravská vrchovina. Krajina Havlíčkobrodská má tedy typicky vrchovinný ráz. Výjimku tvoří severní výběžek kolem Golčova Jeníkova, který má lepší podnebí i půdní podmínky pro zemědělství. V této části území leží i nejnižší položená obec Zvěstovice (288 m n. m.). Naopak nejvýše bydlí obyvatelé Lipnice nad Sázavou (590 m n. m.) na hranici se Světelskem a obyvatelé Havlíčkovy Borové (586 m n. m.) na opačné, východní straně. Podnebí území je chladnější a průměrná teplota stoupá v souladu s klesající nadmořskou výškou. Území okresu patří do povodí řeky Sázavy. Dalšími významnými toky jsou Doubrava, Šlapanka a Želivka.

V hospodářství hraje důležitou roli průmysl a zemědělství. Na zaměstnanosti v okrese se však významně podílí i stavebnictví a terciární sektor. V zemědělství má významnou úlohu především pěstování brambor a obilnářství. V souvislosti s vysokým podílem po staletí zemědělsky využívané půdy jsou přírodní krásy soustředěny spíše do sousedních obvodů.

Území Havlíčkobrodská stále patří k územím, kde je vysoká čistota ovzduší, s výjimkou města Havlíčkův Brod, oblasti u silnice I. třídy a dálnice D1 z důvodu silné automobilové dopravy.

Obyvatelstvo

Na Havlíčkobrodsku žije 52 280 obyvatel. Průměrný věk obyvatel je 42,2 let. V posledním desetiletí dochází ke kolísání počtu obyvatelstva. Velkým problémem v území je nezaměstnanost a nízké uplatnění mladých absolventů po škole. Ti musejí za prací odcházet do jiných regionů, čímž dochází k odlivu kvalifikované pracovní síly. Údaje za posledních 10 let dokumentují pozvolné stárnutí populace Havlíčkobrodská.

Podle počtu obyvatel 23 145 osob, z čehož 11 879 je žen a 11 266 je mužů, se Havlíčkův Brod řadí na třetí největší město v kraji. Průměrný věk obyvatel je 43,2 let.

3.5 MOŽNOSTI REKREACE A CESTOVNÍHO RUCHU

K nejvýraznějším turistickým bodům na Havlíčkobrodsku patří hrad Lipnice nad Sázavou, spojený s postavou Jaroslava Haška. Památník Jaroslava Haška je umístěn v domku, kde prožil poslední léta svého života a kde napsal své nejslavnější dílo „Osudy dobrého vojáka Švejka“. Historické centrum města Havlíčkův Brod tvoří hradby s baštami, barokní Havlíčkovo náměstí, kašna s Tritonem nebo radniční věž s kostrou hlásného Hnáta. Střed Havlíčkova náměstí zdobí morový sloup. V kostele Nanebevzetí Panny Marie bije Vilém, nejstarší zvon v českých zemích. Ve městě Přibyslav je nejstarším objektem a zároveň dominantou města gotická věž z roku 1497. V prostorách zámku v Přibyslavi vzniklo muzeum hasičského hnutí. Rodní dům Karla Havlíčka Borovského nebo Goltzova tvrz v Golčově Jeníkově také patří k významným historickým památkám. Místo úmrtí husitského vojevůdce Jana Žižky z Kalicha připomíná mohyla u obce Žižkovo Pole. Významnými rodáky byli také hudební skladatel Jan Václav Stamic a malíř Otakar Štáfl. Havlíčkův Brod jako okresní město je sídlem několika středních škol, z nichž zejména brodské gymnázium má staletou tradici. Studovala zde řada osobností, jako byli Josef Dobrovský, Bedřich Smetana, Jan Zrzavý i Karel Havlíček Borovský, jehož jméno nese Brod od roku 1945 (www.czso.cz).

V území jsou dobré podmínky pro sportovní aktivity jak v letním období (cyklistika, turistika), tak v zimním období (běžecké lyžování).

3.5.1 Potenciál cestovního ruchu Havlíčkobrodsko

Soubor územních podmínek a předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu vytváří složitý multidisciplinární systém. Do systému vstupují aspekty přírodního prostředí, hodnoty kulturně-historického dědictví i projevy aktuální činnosti lidské společnosti. Podmínkou pro zkoumání tohoto systému je tedy jeho zjednodušení a rozčlenění na měřitelné segmenty. Ty pak vystupují v pozici dílčích potenciálů cestovního ruchu a celkový potenciál je pojat jako jejich souhrn. V bodovém vyjádření je dílčím segmentům přiřazován určitý počet bodů. Rozložení hodnot potenciálu cestovního ruchu obvodu ORP Havlíčkův Brod je znázorněn v příloze 2.

4 METODIKA PRÁCE

Cílem diplomové práce bylo zmapovat Havlíčkobrodsko jako turistickou destinaci a detailně analyzovat situaci formou případové studie v obci Havlíčkova Borová, zjistit jaké typy turismu se zde nachází a porovnat názory a očekávání místních obyvatel s turisty včetně zhodnocení vlivu turismu na přírodu a obec.

Prvním krokem k vypracování této diplomové práce bylo prostudování odborné literatury vztahující se k problematice cestovního ruchu ve venkovském prostoru. Ze získaných informací týkajících se cestovního ruchu, forem a druhů cestovního ruchu, venkovského prostoru a venkovské turistiky byla následně zpracována literární rešerše.

V další části práce byl zmapován Kraj Vysočina a region Havlíčkobrodsko z hlediska jeho potencialu pro cestovní ruch. Dále byly určeny slabé a silné stránky pro rozvoj cestovního ruchu a jeho rozvojové možnosti v Kraji Vysočina. Pro zpracování potencialu cestovního ruchu Kraje Vysočina a regionu Havlíčkobrodsko bylo využito dat především z internetových zdrojů, oficiálních stránek, Českého statistického úřadu a strategických rozvojových dokumentů. Využito bylo i turistických průvodců, propagačních materiálů a v neposlední řadě i odborné regionální literatury.

Praktická část diplomové práce byla rozdělena na dva oddíly. V první části byla zpracována objektivní data získaná ze statistických údajů, oficiálních stránek a publikací obce, která posloužila jako obecná charakteristika obyvatel a celé obce. Druhý celek je zaměřen především na dotazníkové šetření provedené v obci Havlíčkova Borová. Vytvořeny byly dva typy dotazníků. První byl určen pro návštěvníky obce a druhý pro místní občany s trvalým pobytem v obci. Některé otázky byly pro obě skupiny stejné. Terénní šetření bylo provedeno kombinací osobního a písemného dotazování a proběhlo v létě 2016 a v zimě 2017. Výsledky byly zpracovány formou grafů v tabulkovém procesoru Microsoft Excel a následně vyhodnoceny.

Metodika dotazníkového šetření pro turisty

Dotazníkové šetření probíhalo od července do října 2016. Turisté, návštěvníci a výletníci, kteří se rozhodli navštívit lokalitu obce Havlíčkova Borová, byli v této době dotazováni. Náhodně byli oslovoováni návštěvníci ve všech věkových kategoriích, kdy jsem se snažila dotazovat respondentů, kterým bylo minimálně 15

let. Na dotazník odpovědělo celkem 84 oslovených účastníků. Dotazník se skládal z 10 krátkých, jednoduchých otázek, které byly koncipovány jako zaškrtačací, což mělo respondentům zajistit jednodušší formu odpovídání. Dotazníkové šetření probíhalo formou kladení jednotlivých otázek, které se nejdříve soustřeďovaly na identifikaci dané osoby (pohlaví, věk, odkud pochází). Následné otázky konkretizovaly účel návštěvy, názory na kvalitu přírody, dopravní dostupnost či ubytovací a stravovací zařízení (viz příloha 8). Při zodpovídání jednotlivých otázek byly zaznamenány i poznámky a připomínky, které účastníci cestovního ruchu vznášeli.

Metodika dotazníkového šetření pro místní obyvatele

Kategorie respondentů zahrnující místní obyvatele byla dotazována v únoru, březnu a první polovině dubna letošního roku. Jednotlivé dotazníky byly rozdány náhodně mezi místní obyvatele, přičemž cílovou skupinou byli obyvatelé nad 15 let. Dotazník byl místním ponechán k dispozici po dobu minimálně 14 dnů, aby měli dotazovaní dostatek času na vyplnění a mohli si své odpovědi důkladně promyslet. Následně byly vyplněné dotazníky od občanů vybrány. Většina otázek byla zaškrtačací, jedna otázka měla doplňující charakter, aby respondenti mohli uvést, zda v dotazníku nechyběla nějaká důležitá otázka, případně se mohli vyjádřit k dané problematice (viz příloha 9). Dotazník se skládal ze 13 otázek. První čtyři otázky sloužily k identifikaci respondenta dle pohlaví, věku, zaměstnání a doby života v obci. Další otázky byly zaměřeny na spokojenost místních s fungováním obce, a na přitažlivost obce pro turisty. Celkem bylo náhodným výběrem vyplněno 98 dotazníků.

4.1 VSTUPNÍ PŘEDPOKLADY

Terénní šetření bylo prováděno prostřednictvím stanovených vstupních předpokladů, které byly určeny na základě zpracovaných materiálů.

1. Turismus v obci se vyskytuje v různých formách a druzích.
2. Obyvatelé obce Havlíčkova Borová podporují rozvoj turismu v obci.
3. Turisté jsou spokojeni s nabídkou území.
4. Turismus je šetrný a integrovaný.

5 CHARAKTERISTIKA OBCE HAVLÍČKOVA BORO VÁ

Havlíčková Borová se nachází v trojúhelníku měst Havlíčkův Brod – Žďár nad Sázavou – Ždírec nad Doubravou, v okrese Havlíčkův Brod, v kraji Vysočina na pomezí krajiny Českomoravské vrchoviny na táhlém kuželovitém svahu, jehož vrchol je 637 m n. m. Na obrázku 7 můžeme vidět polohu obce v rámci České republiky. Přibyslav je nejbližším městem, které se nachází 7,5 km od Borové. Do správního území Havlíčkovy Borové spadají osady Peršíkov a Železné Horky. Rozloha katastru je 2283 ha (viz příloha 3). Pověřenou obcí je Přibyslav, obec s rozšířenou působností Havlíčkův Brod. Historické jádro městyse je městskou památkovou zónou.

Obrázek 7: Poloha obce Havlíčková Borová v rámci ČR

Zdroj: www.cs.wikipedia.org, vlastní úprava

Severozápadním okrajem Havlíčkovy Borové protéká Borovský potok, který je pravostranným přítokem řeky Sázavy

Obec má autobusové spojení s Přibyslaví i s Havlíčkovým Brodem, Chotěboří a Ždírcem nad Doubravou.

Železné Horky

Obec Železné Horky (viz obrázek 8) je jednou z osad patřících do správního celku Havlíčkovy Borové. Leží jihozápadně od Borové v nadmořské výšce 490 m. První písemná zpráva pochází z roku 1397. Již ve 14. století zde stála tvrz, která byla později přestavěna na sýpku. V jejím okolí je ještě dnes patrné místo původního valového opevnění. Dříve byla ve vesnici zpracovávána železná ruda a byla zde i škola. Kaplička v dolních Horkách je zasvěcena Nanebevzetí Panny Marie. Díky krajiny bohaté na kámen zde byl otevřen kamenolom. V současné době v obci bydlí 20 trvale žijících obyvatel. Velká část domů je využívána k rekreaci (www.havlickovaborova.cz).

Obrázek 8: Železné Horky

Zdroj: www.havlickovaborova.cz

Peršíkov

Peršíkov je jednou z osad obce Havlíčkova Borová. V obci žije 38 obyvatel. Osada Peršíkov patří do správního území Havlíčkova Borová. Leží v nadmořské výšce 555 m. Název vznikl z názvu "Peršíkův dvůr". První písemná zpráva pochází z roku 1547. Do historie se vesnička vepsala za druhé světové války, kdy v lesní hájovně našli útočiště partyzáni. Zachovala se zde krásná roubená chalupa čp. 24, která je ukázkou typické lidové architektury vysočinského typu (viz obrázek 9). V Peršíkově se nachází malá kaplička zasvěcená Panně Marii (viz obrázek 10). Klidný ráz osady je využíván především rekreanty (www.havlickovaborova.cz).

Obrázek 9: Roubenka v Peršíkově

Zdroj: www.havlickukraj.cz

Obrázek 10: Kaplička Peršíkov

Zdroj: www.kostelyunas.net

5.1 HISTORIE OBCE

Nejstarší písemná zpráva o Borové pochází z roku 1289. Tehdejší osada dostala jméno po borovém lese, který zde byl typický. Prvními majiteli byli páni z Borové, po třicetileté válce Dietrichsteinové z panství Polná. Roku 1547 byla stará ves Borová povýšena na městečko. V této době pravděpodobně Borová získala erb, kdy v červeném štítu je stříbrný dvouocasý lev s korunou, který drží v tlapách sekeru a osekává borovici (viz obrázek 11).

Obrázek 11: Znak obce Havlíčkova Borová

Zdroj: www.havlickovaborova.cz

Jméno Borová Rudná (Roudná) užívané již v 16. století svědčí o těžbě stříbrné a později železné rudy v okolí obce. Přívlastek Rudná se užíval až do přelomu 19. a 20. století. Obyvatelstvo městečka se skládalo z poddaných sedláků a chalupníků, nacházelo obživu v zemědělství, uhlířství a kopání železné rudy. Císařovna Marie Terezie v roce 1744 udělila Borové trhovní právo, později bylo uděleno další vrchnostní privilegium, a to právo várečné. Od konce 18. století se textilní domácká výroba stala důležitým doplňkem obživy. V 19. století fungovala v obci Sahánkova tkalcovna, která vyráběla punčochy pro firmu Baťa. V městečku se nacházela škola, pošta, četnická stanice, pivovar, mlýn, mlékárna a hlavně velké množství řemeslníků a obchodníků, kteří dokázali činit vesnici soběstačnou. Pořádali se zde výroční trhy na dobytek, různé kramářské zboží a jiné věci.

Borová byla v minulosti stíhána častými požáry, proto se nedochovaly žádné pamětní listiny. Při pátrání po minulosti se čerpalo z archivu polenského panství.

Městečko mělo v 19. století kolem 1700 obyvatel. Obchod a podnikání sem roku 1817 přivedly Matěje Havlíčka, který si v Borové postavil dům s kupeckým krámem. Právě zde se 31. října 1821 narodil Karel Havlíček Borovský. Jeho život a dílo mapuje v rodném domě stálá expozice – muzeum zde bylo zřízené v roce 1931. V 19. století silně ovlivňovala veřejný život v Borové skutečnost, že obec byla rodištěm Karla Havlíčka. Již šest let po Havlíčkově smrti se v Borové konala první Havlíčkovská slavnost. Vedle Karla Havlíčka byli další dva významní borovští rodáci z 19. století, kteří se také zapsali do historie naší žurnalistiky a politického života, a to Václav Zelený a Filip Dobrovolný.

V roce 1949 byla obec přejmenována na Havlíčkovu Borovou, na počest zdejšího rodáka. V 21. století v obci značně figurovalo zemědělství. Veškerá dřívější odvětví v Borové úplně zanikla. V roce 1966 se zde natáčel film *Noc nevěsty*, který pojednává o kolektivizaci vesnice v padesátých letech.

Obec v roce 2005 obdržela ocenění v soutěži Vesnice Vysočiny, konkrétně získala ocenění modrý diplom, tj. diplom za vzorné vedení obecní knihovny a bílou stuhu, tj. ocenění za činnost mládeže. 10. října 2006 byl předán starostovi dekret, podle něhož se obec Havlíčkova Borová v Kraji Vysočina stává městysem.

5.2 CHARAKTERISTIKA OBYVATELSTVA

Trvalý pobyt má v obci Havlíčkova Borová 948 obyvatel k 31. 12. 2016. Věková struktura obyvatelstva obce je přehledně uvedena v tabulce 4. Průměrný věk

mužů i žen činí 43,2 let. Nejvíce početná je skupina obyvatel v kategorii 30 – 39 let, a to 147 obyvatel. Nejméně početnou skupinu obyvatel tvoří kategorie 15 – 19 let, kde je 50 osob. Celkový podíl žen je o něco nižší než mužů. V jednotlivých kategoriích od šedesáti let je mužů méně, což není nic překvapivého. V odborné literatuře se můžeme dočíst, že muži se obecně dožívají nižšího věku než ženy.

Tabulka 4: Věkové složení obyvatel

Stav obyvatel k 31. 12. 2016	Celkem	Muži	Ženy
Počet obyvatel	948	487	461
0-4 let	60	29	31
5-14 let	92	41	51
15-19 let	50	25	25
20-29 let	110	69	41
30-39 let	147	83	64
40-49 let	125	66	59
50-59 let	129	65	64
60-64 let	72	35	37
65-74 let	102	50	52
75 a více let	61	24	37

Zdroj: Městys Havlíčkova Borová, vlastní úprava

Následující tabulka 5 přináší informace o pohybu obyvatel v obci Havlíčkova Borová. Živě narozených je více než zemřelých, přírůstek je tedy pozitivní. Vystěhovalých obyvatel je o polovinu více než přistěhovalých. Přírůstek stěhováním tedy činí -17. Celkový přírůstek je -9, což ukazuje, že počet obyvatel v obci se snižuje.

Tabulka 5: Pohyb obyvatel

Pohyb obyvatel k 31. 12. 2016	Celkem	Muži	Ženy
Živě narození	15	7	8
Zemřelí	7	1	6
Přirozený přírůstek	8	6	2
Přistěhovalí	11	3	8
Vystěhovalí	28	14	14
Přírůstek stěhováním	-17	-11	-6
Celkový přírůstek	-9	-5	-4
Sňatky	4	-	-
Rozvody	3	-	-

Zdroj: Městys Havlíčkova Borová, vlastní úprava

5.3 TECHNICKÁ A OBČANSKÁ VYBAVENOST OBCE

Úroveň technické vybavenosti obce je s přihlédnutím k velikosti obce dostačující. Již roku 1837 – 1839 byla postavena okresní silnice, od státní silnice přes Slavětín do Borové a dále pak přes Modlíkov do Přibyslavi. Elektrický proud byl zapojen 1. ledna 1929. S kopáním vodovodu se začalo v roce 1930. V sídle tedy nalezneme veřejný vodovod, kanalizaci a kořenovou čistírnu odpadních vod. Obec je kompletně elektrifikovaná a plynofikovaná. Obecní rozhlas má obec již od roku 1946 a samozřejmě je zde husté veřejné osvětlení. V roce 2009 byl realizován projekt na vybudování sběrného dvora a kompostárny bioodpadu, který byl spolufinancován Evropskou unií a Státním fondem životního prostředí.

Úřad Městyse Havlíčkova Borová má vlastní budovu, kde nalezneme také poštu a zdravotní středisko. Je zde praktický a dětský lékař, zubař a rehabilitace.

V obci je devítiletá základní škola. V budově základní školy se nachází tělocvična a nově vzniklé cvičební prostory. Nová tělocvična a posilovna slouží nejen žákům základní a mateřské školy, ale také občanům městyse a řadě zájemců ze širokého okolí, např. sportovním a zájmovým klubům nebo spolkům. Dále je zde školní družina a jídelna. Mateřská škola je umístěna v adaptované rodinné vilce a patří do právního subjektu společně se základní školou, školní družinou a jídelnou. Ke školce patří vybavená školní zahrada. Školka také využívá nedaleké asfaltové a dětské hřiště.

Místní knihovna je umístěna v muzeu Karla Havlíčka a je organizační složkou obce, jedná se tedy o neprofesionální knihovnu. Kromě výpůjček knihovna poskytuje i meziknihovní výpůjční služby, veřejně přístupný internet, připravuje literární hodiny pro základní školy a pořádá besedy pro seniory.

Sportovní areál disponuje zatravněnou fotbalovou plochou s tribunou, malým asfaltovým hřištěm a antukovým hřištěm. Součástí sportovního areálu je sokolovna, kde dříve fungovalo kino. Dnes se zde konají plesy, zábavy, dětský karneval a další společenské akce. V budově se nachází turistická ubytovna a hospoda, která však nedisponuje restauračními službami.

V obci se nachází dvě prodejny s potravinami a večerka.

Dále je obec vybavena římskokatolickým kostelem s hřbitovem.

Za ostatními službami lidé nejčastěji dojíždí do Přibyslavi a Havlíčkova Brodu.

5.4 MOŽNOSTI REKREACE A CESTOVNÍHO RUCHU

Rodný dům Karla Havlíčka Borovského

Muzeum v rodném domku (viz obrázek 12) bylo slavnostně otevřeno 15. 8. 1931. O čtyřicet let později byl rodný dům prohlášen národní kulturní památkou. V roce 2004 byla veřejnosti zpřístupněna další stálá expozice věnovaná rodákovi Josefu Stránskému a příslušníkům 311. československé bombardovací peruti RAF z Vysočiny, kteří padli v bojích druhé světové války. Od roku 2007 mohou návštěvníci muzea zhlédnout výstavu životního díla sochaře Viktora Dobrovolného (plastiky, kresby), rovněž borovského rodáka. Památník Karla Havlíčka Borovského se tedy postupně stává kulturním střediskem obce.

Od roku 1998 se Havlíčkův rodný domek stal majetkem obce.

Obrázek 12: Rodný dům Karla Havlíčka Borovského

Zdroj: www.turistik.cz

Pomník Karla Havlíčka Borovského

Sochu Karla Havlíčka zhotovili bratřenci Ducháčkové z Prahy. Jedná se o kopii sochy podle akademického sochaře Josefa Strachovského, jejíž originál se nachází v Kutné Hoře. Žulový podstavec zhotovil Leopold Lonvar z Německého Brodu (Havlíčkově Brodu). Pomník (viz obrázek 13) byl slavnostně odhalen 25. 8. 1901.

Obrázek 13: Pomník Karla Havlíčka Borovského

Zdroj: www.havlickovaborova.cz

Kostel sv. Víta

Římskokatolický kostel sv. Víta (viz obrázek 14) se spolu s okolním hřbitovem nachází na kopci nad obcí a vytváří zdaleka viditelnou dominantu této části Českomoravské vrchoviny. Pozdně gotický kostel z přelomu 15. a 16. století stojí na místě původního románského kostela, připomínaného již ve 12. století. V průběhu 17. století byla přistavěna čtyřboká věž s cibulovitou bání, která roku 1875 vyhořela. U vchodu do sakristie je ve zdi vsazen malý epitaf věnovaný sourozencům Karla Havlíčka, kteří zemřeli v útlém věku. O borovském kostele je zmínka i v Havlíčkových Tyrolských elegiích.

Obrázek 14: Kostel sv. Víta

Zdroj: www.dedictvivysociny.cz

Pod kostelem se nachází barokní fara z roku 1726, která vyhořela až na přízemní klenutí. V roce 1863 byla fara opět vystavěna a obydlena. Před farou u „staré školy“ jsou barokní Boží muka z roku 1765 (viz obrázek 15).

Obrázek 15: Boží muka před starou školou

Zdroj: jardavala.blogspot.cz

V ulici na Vepřovou si povšimněte empírových fasád domů (viz obrázek 16). Za obcí na pravé straně u silnice na Ždírec nad Doubravou stojí barokní kaplička. Kaple byla postavena po roce 1729 a je zasvěcena sv. Janu Nepomuckému. V téže směru, na konci obce nalevo, nalezneme zajímavý komplex užitných budov – mlýn, pivovar, myslivnu a sýpku, datovaný roku 1799.

Obrázek 16: Vesnická usedlost

Zdroj: www.wikiwand.com

CHKO Žďárské vrchy

Chráněná krajinná oblast byla vyhlášena v roce 1970 na území okresů Žďár nad Sázavou, Havlíčkův Brod, Chrudim a Svitavy, jak je vidět v příloze 4. Její rozloha činí 70940 ha, z toho podstatnou část zaujímají lesy. CHKO se rozkládá v nadmořských výškách od 490 do 836,3 m, nejvyšší vrchol je Devět skal.

Posláním CHKO je zachování harmonicky vyvážené kulturní krajiny s významným zastoupením přirozených ekosystémů. V jejím krajinném rázu, formovaném od středověké kolonizace někdejšího pomezí hvozdu, se pod zalesněnými hřbety Žďárských vrchů prolínají pole a louky s osnovou dřevinné vegetace, malebně začleněnými rybníky i venkovským osídlením s prvky horácké lidové architektury. Významným fenoménem chráněného území je voda. Na zdejší husté síti drobných vodních toků byla od středověku vytvářena rozsáhlá rybníční soustava. K nejcennějším segmentům náleží zejména rašeliniště a další mokřadní společenstva. Typickým krajinným prvkem oblasti jsou rovněž rulové skalní útvary vytvořené na zalesněných hřbetech Žďárských vrchů a mozaika rozptýlené dřevinné vegetace s remízky a kamenicemi v zemědělsky využívané krajině (zdarskevrchy.ochranaprirody.cz).

Přírodní rezervace Ranská jezírka

Ranská jezírka vznikla přirozenou sukcesí zavodněných ploch po dřívější těžbě rud v lesním ekosystému s fragmenty přírodě blízké skladby porostů mokřadní společenstva s výskytem chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů.

Soustava lesních jezírek leží asi 3 km severovýchodně od obce Havlíčkova Borová v nadmořské výšce 630-644 m. Přírodní rezervace se rozkládá na 27,21 ha ve dvou katastrálních územích: Havlíčkova Borová a Staré Ransko (zdarskevrchy.ochranaprirody.cz).

Národní přírodní rezervace Ransko

NPR Ransko je lesním komplexem, který se prostírá na ploše 695,4 ha v nadmořské výšce 540 – 673 m asi 1 km jižně od města Ždírec nad Doubravou. Leží v katastrálních územích Havlíčkova Borová a Staré Ransko. Chráněné území zde bylo vyhlášeno poměrně nedávno, v roce 1997. Předmětem ochrany je rozsáhlý komplex rozmanitých lesních ekosystémů ranského masivu s původními populacemi lesních dřevin a výskytem řady chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů (www.cittadella.cz).

5.4.1 Akce konané v obci

Havlíčkovské slavnosti

19. 8. 1862 se v Borové konala první Havlíčkovská slavnost a na jeho rodném domě byla odhalena pamětní deska. Tradice slavností pokračovala a na čtvrté Havlíčkovské slavnosti roku 1906 řečnil Tomáš Garrigue Masaryk. Slavnosti jsou dodnes.

Borovská desítka

Borovská desítka je běžecký závod určen pro zkušené sportovce i amatéry. Závod je dlouhý 10 km a vede převážně po lesní asfaltové silnici v okolí Havlíčkovy Borové a každoročně se koná na konci července. Závod je součástí Chotěbořského běžeckého poháru (www.borovska10.cz).

Přejezd Borová – Borová

Po šestileté pauze se vrátila opravdová zima se sněhem, a tak se letos mohl uskutečnit již 12. ročník přejezdu na lyžích z Borové u Poličky do Havlíčkovy Borové. Na zdolání trasy dlouhé 50 kilometrů se sešlo 40 milovníků bílé stopy z Havlíčkovy Borové a okolí.

Borovské hry

Nápad uspořádat sraz obcí Borová: „Borovské hry“, se zrodil v hlavách zastupitelů Borové u Poličky v roce 1999. Sjeli se Borováci ze všech koutů republiky a akce se setkala s mimořádným úspěchem. Srazy se konají pravidelně koncem června až do současnosti, s tím, že pořádání se každý rok ujímá jiná Borová. Borovské hry se staly dokonce mezinárodními, když se připojila Borová u Trnavy a v roce 2008 nabídla pořádání této akce historicky poprvé na Slovensku (www.borovaunachoda).

Místní farnost pořádá tradiční Tříkrálovou sbírku. Plesová sezóna v Borové je bohatá, první ples konají místní myslivci, navazuje školní a obecní ples, dále hasičský. Vyvrcholením každoročního masopustního průvodu je maškarní bál a sezónu zakončuje dětský karneval. Divadelní spolek představuje každoročně nové divadelní hry, které hrají přímo v místě nebo blízkém okolí. Obec koná zájezdy na muzikály, plavání a jiné výlety. Tradiční akcí se stal velikonoční jarmark a dílny, dětský den, pouť, letní kino, svatomartinský průvod, rozsvěcení vánočního stromku, vánoční jarmark nebo například živý betlém.

Akce konané pro občany městyse i široké okolí jsou převážně pořádány spolky a sdruženími působícími v obci.

5.5 ORGANIZACE, SDRUŽENÍ A ČLENSTVÍ OBCE

Sbor dobrovolných hasičů

Dva veliké požáry v září roku 1886 a v únoru 1887, které zničili celkem 96 budov s veškerými hospodářskými staveními a školou, přivedli obecní zastupitelstvo k založení hasičského sboru. První hasičský ples v Borové se konal 21. 1. 1888.

V současnosti je SDH největším spolkem v obci. Má celkem 130 členů. Co se týká požárního sportu, tak se aktivně zúčastňuje nejen okrskových a pohárových, ale také soutěží výjezdových jednotek. Soutěží se nezúčastňují výhradně muži, ale také družstvo žen. Sbor pořádá každý rok tradiční ples, který se těší stále velké oblibě. Sbor je také aktivní v celkovém dění obce. Pravidelně se podílí na pořádání a spolupřádání různých akcí. (www.havlickovaborova.cz)

Občanské sdružení TrojHáček

Občanské sdružení TrojHáček bylo založeno v roce 2011, a to v době kdy byl pronajímán obecní rybník V Kopaninách. Při jeho založení byli v organizaci evidováni čtyři členové. Zarybnění rybníka bylo zastřešeno financemi z darů a počátečního kapitálu. V roce 2011 byl rybník opraven a v roce 2012 proběhla revitalizace okolí rybníka. V současné době slouží rybník jak mladým rybářům ZŠ Havlíčkova Borová, tak i budoucím členům a ostatním občanům městyse Havlíčkova Borová, jako odpočinková a vycházková zóna.

Sdružení pravidelně pořádá rybářské závody a další doprovodné programy (Čištění Borovského potoka, Čistá Vysočina, Čistá řeka Sázava), jak pro mladé rybáře, tak i pro dospělé. Sdružení také vede rybářský kroužek. (www.trojhacek.cz)

Tělovýchovná jednota SOKOL

Fotbalový oddíl byl založen v roce 1968. Zpočátku hrálo v okresní soutěži jenom jedno družstvo, a to muži. Posupně se zapojily i mládežnické celky - žáci a dorost. V létě 2005 se klub pustil za pomoci hlavně Městyse Havlíčkova Borová do kompletní rekonstrukce hřiště. Neoblíbený škvárový povrch byl odstraněn a hrací plocha byla zaseta trávou. Celý sportovní areál byl pak slavnostně otevřen veřejnosti. Sice se podařilo zatravnění, ale v areálu jsou další 2 sportovní plochy, které potřebují opravy. Malé hřiště je využíváno k fotbalovým tréninkům a k různým akcím (Borovské hry, nohejbalové turnaje, Den dětí apod.). V zimě se pak hřiště promění v ledovou plochu na bruslení. Na antukovém hřišti se pak konají volejbalová a tenisová utkání (www.tjsokolborova.cz). Sportovní areál a sokolovna je ve

vlastnictví obce a TJ Sokol má prostory v bezplatné výpůjčce. Ubytovnu a hospodu v budově sokolovny provozuje TJ Sokol.

Občanské sdružení JenTak Havlíčkova Borová

Divadelní spolek JenTak vznikl v srpnu 2005, kdy byla jako první připravena scénka na kácení máje. V dubnu 2007 proběhla ustavující schůze a vzniklo občanské sdružení. V současnosti má spolek okolo 20 stálých členů. Hlavním posláním a činností je ochotnické divadlo, dále pak obnova kulturní tradice místa, podpora a rozšiřování občanských aktivit v kraji a regionu, oživování mikroregionu a to například formou pořádání festivalů, zábavných akcí, výstav, dílen, přednášek, seminářů, pořádání charitativních sbírek, vánočních bazarů, divadelních a hudebních vystoupení. V roce 2014 vznikla loutková sekce. Několik členů opravilo staré loutky a s loutkovým představením objíždějí mateřské školy v blízkém i širokém okolí (jentakhavlickovaborova.webnode.cz).

Český svaz včelařů, z. s., základní organizace Havlíčkova Borová

Členy spolku jsou chovatelé včel a příznivci včelařství. K hlavním úkolům patří péče o růst odborné a společenské úrovně členů, působení na mládež a získávání pro chovatelskou činnost, spolupráce se státními orgány a dalších aktivit k podpoře oboru včelařství. Pod základní organizaci Havlíčkova Borová Českého svazu včelařů patří spolek Včelařici. Jedná se o dětský kroužek, kde se děti učí vše o včelách, včelařství a přírodě. Děti se starají o několik včelstev pod dohledem zkušených včelařů a následně včelí produkty prodávají na jarmarcích. Kroužek se také reprezentuje na soutěžích, například „Zlatá včela“ (www.oudolen.cz).

Myslivecké sdružení

Myslivost je považována za právně opodstatněnou činnost, jejíž náplní je dlouhodobé využívání a ochrana přírody, rozvoj myslivosti a zkvalitnění podmínek pro zvěř. Dále plní funkci při tvorbě a formování krajiny, rozvoji venkova a mimo jiné vytváření spolkového života. Myslivecké sdružení provozuje myslivecký kroužek. Děti se zde učí poznávat přírodu, zvěř a vše co se myslivosti týče. Účastní se na různých soutěžích, jako například „Zlatá srnčí trofej“ (www.ms-havlickovaborova.cz).

Místní akční skupina Havlíčkův kraj o.p.s.

MAS Havlíčkův kraj je organizační složkou společnosti Havlíčkův kraj, o.p.s. Představuje partnerství mezi soukromým a veřejným sektorem. Území MAS Havlíčkův kraj leží v severní části Kraje Vysočina. Zahrnuje v sobě 64

samosprávných obcí, z nichž 43 obcí leží v okrese Žďár nad Sázavou, 17 obcí v okrese Havlíčkův Brod a 4 obce leží na hranici Kraje Vysočina a Pardubického kraje (okres Chrudim). Obce nacházející se v hraničním území s Pardubickým krajem mají stejné geografické a klimatické podmínky jako obce z nejsevernější části MAS a náleží do Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. Pojítkem mezi jednotlivými obcemi je členství ve Svazku obcí Podoubraví, Svazku obcí Přibyslavsko, Subregionu Velké Dářko, členství v Lesním družstvu obcí Přibyslav, pro 43 obcí okresu Žďár nad Sázavou je vazbou stejné ORP. Celková plocha území je 710,4 km². Oblast zaujímá 10,5 % celé rozlohy Kraje Vysočina a 0,90 % rozlohy České republiky (www.havlickuvkraj.cz).

Dále obec Havlíčkova Borová patří do tří dobrovolných svazků obcí a to: Svazek obcí Podoubraví, Svazek obcí, plynofikace obcí Borovsko a Svazek obcí Přibyslavska (viz příloha 6).

6 HODNOCENÍ POTENCIÁLU CESTOVNÍHO RUCHU

Pro to, aby se určité území stalo cílem cestovního ruchu, musí vykazovat určité podmínky (předpoklady, faktory). Široká škála těchto podmínek se vyznačuje velmi rozmanitým typovým charakterem a rozmanitostí územního záběru (Bína, 2002).

6.1 POTENCIÁL REKREAČNÍ PLOCHY

Analýza a hodnocení přírodních předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu je jedním z nezbytných kroků pro stanovení turistického významu obcí, středisek a regionů z pohledu jejich skutečného turisticko-rekreačního využití. Na základě této analýzy je možné zvažovat rozvojové šance cestovního ruchu, který by měl být rozvíjen především tam, kde k tomu má nejlepší předpoklady. Potenciál rekreační plochy podává pohled na souhrnný přírodní potenciál území pro jeho rekreační využití. (Vystoupil, 2006).

Hodnocení potenciálu rekreační plochy vychází z metodiky, kterou popsal Vystoupil (2006). Ukazatel vzniká součtem rekreačně využitelných ploch v katastrálním území obce, který je následně vydělen celkovou rozlohou obce a je vyjádřen relativně v %. Rekreačně využitelnými plochami myslíme plochy lesní půdy, luk a pastvin, zahrad, sadů a dále vodní plochy, tekoucí i stojaté vody.

Výchozí údaje pro sestavení tohoto ukazatele byly použity ze statistických údajů katastru nemovitostí (stav k roku 2015).

Tabulka 6: Havlíčkova Borová - potenciál rekreační plochy

Druh pozemku	Výměra (ha)
Lesní půda	986
Louky a pastviny	287
Zahrady, sady	18
Vodní plochy	12
Součet	1303
Plocha celkem	2283
Potenciál rekreační plochy	57,07%

Zdroj: vlastní zpracování

Pro prostorové rozlišení uvedeného ukazatele byla zvolena následující hodnotící stupnice, podle které jsou obce zařazovány do kategorie vhodnosti pro cestovní ruch (Vystoupil, 2006):

1. do 20,0%	velmi málo vhodné přírodní podmínky,
2. 20,0 – 37,9%	málo vhodné přírodní podmínky,
3. 38,0 – 56,9%	průměrné přírodní podmínky,
4. 57,0 – 74,9%	příznivé přírodní podmínky,
5. 75% a více	velmi příznivé přírodní podmínky.

Obec Havlíčkova Borová s hodnotou ukazatele 57,07% se může řadit do kategorie oblastí *s příznivými přírodními podmínkami*. Hodnota ukazatele je na hranici průměrných a příznivých přírodních podmínek pro cestovní ruch a vzhledem k vysočinné až podhorské charakteristice krajiny je zařazení vyhovující.

6.2 HODNOCENÍ PŘÍRODNÍHO A KULTURNÍHO POTENCIÁLU

Lokalizační podmínky cestovního ruchu umožňují umístění a rozvíjení aktivit cestovního ruchu v určitém území na základě charakteristik „nabídky“ tohoto území. Jsou vyjádřeny buď atraktivitou místní přírody a krajiny, nebo místními kulturními hodnotami a pozoruhodnostmi (Bína, 2002).

Hodnocení přírodního a kulturního potenciálu vychází z metodiky, kterou popsal Bína (2002). Přírodní subsystém zahrnuje složky cestovního ruchu založené a aktivní turistice, rekreaci, poznávání přírody nebo takové, které přírodu využívají jako prostředí pro specializované sportovní činnosti. Kulturní subsystém zahrnuje složky cestovního ruchu vyjádřené cestami za kulturním poznáním či za zábavnými i jinými akcemi.

Lokalizační podmínky v rámci jednotlivých složek cestovního ruchu jsou někde vyšší, někde nižší, někde neexistují vůbec. Pro kladné případy jsou zavedeny tři stupně vhodnosti lokalizačních podmínek cestovního ruchu: stupeň 1 – podmínky jsou na základní úrovni, stupeň 2 – podmínky jsou ve zvýšené úrovni, stupeň 3 – podmínky jsou ve vysoké úrovni. V případě, že podmínky se v obci nevyskytují, je zaveden stupeň nula. Pouze u vhodnosti krajiny pro horolezectví, pro závěsné létání, pro sportovní myslivost, pro rybolov a pro pozorování vodních ptáků je při splnění lokalizačních podmínek rozlišen pouze jediný stupeň. Území obce je buď pro tyto aktivity cestovního ruchu vhodné, nebo vhodné není (viz tabulka 7).

Tabulka 7: Stupně vhodnosti lokalizačních podmínek

Obec	Havlíčková Borová	
Soubor přírodního potenciálu		Upraveno o váhové koeficienty
Přírodní pozoruhodnosti	2	20
Vhodnost krajiny pro pěší a horskou turistiku	1	5
Vhodnost krajiny pro cykloturistiku	2	15
Vhodnost krajiny pro sjezdové zimní sporty	0	0
Vhodnost krajiny pro lyžařskou turistiku	2	7
Vhodnost krajiny pro rekreaci u vody	0	0
Vhodnost krajiny pro rekreaci typu lesy/hory	2	13
Vhodnost krajiny pro venkovskou turistiku	2	7
Vhodnost krajiny pro vodní turistiku	0	0
Vhodnost krajiny pro horolezectví	0	0
Vhodnost krajiny pro závěsné létání	1	2
Vhodnost krajiny pro sportovní myslivost	1	2
Vhodnost krajiny pro sportovní rybolov	1	2
Vhodnost krajiny pro pozorování ptáků	0	0
Celkem	-	73
Soubor kulturního potenciálu		
Kulturně historické památky a soubory	2	25
Skanzeny a muzea	3	35
Lázeňská funkce	0	0
Kongresy a konference	0	0
Kulturní akce	1	10
Sportovní akce	1	2
Církevní akce	0	0
Veletrhy a tematické trhy	1	5
Místní produkty	0	0
Příhraniční specifika	0	0
Celkem	-	72
Celkový přírodní a kulturní potenciál	-	145

Zdroj: vlastní zpracování

Poté byly stupně jednotlivých aktivity upraveny váhovým koeficientem podle důležitosti pro turisty. Váhové počty bodů byly přiřazeny na základě tabulky podle Bíny (2002), kde byly hodnoty bodů získány metodou expertního odhadu (viz příloha 7).

K vyhodnocení vhodnosti lokalizačních podmínek přírodního a kulturního potenciálu posloužila tabulka 8, podle které se výsledky obce mohou zařadit do hodnoty zón potenciálu cestovního ruchu. Z hlediska potenciálu přírodního spadá Havlíčkova Borová do zóny *vysokého potenciálu*, stejně tak hodnotou kulturního potenciálu. Celkový potenciál patří do zóny *velmi vysokého potenciálu*, což je zapříčiněno zejména díky rodnému domu Karla Havlíčka Borovského jako Národní kulturní památce.

Tabulka 8: Zóny potenciálu cestovního ruchu

Zóny potenciálu	Přírodní potenciál	Kulturní potenciál	Celkový potenciál
	Bodová hodnota	Bodová hodnota	Bodová hodnota
Bez potenciálu	0	0	0
Základní potenciál	1 – 25	1 – 10	1 – 25
Zvýšený potenciál	26 – 50	11 – 40	26 – 50
Vysoký potenciál	51 – 80	41 – 100	51 – 100
Velmi vysoký potenciál	81 a více	101 a více	101 – 200
Výjimečný potenciál	-	-	201 a více

Zdroj: vlastní zpracování

6.3 HODNOCENÍ REALIZAČNÍHO POTENCIÁLU

Realizační podmínky cestovního ruchu umožňují uskutečňovat vlastní nároky účastníků cestovního ruchu. Můžeme je rozdělit na předpoklady dopravní a materiálně technické, které vyjadřují vybavenost území ubytovacími, stravovacími, sportovními, zábavními a jinými zařízeními, přičemž v některých případech hraje významnou roli lidský faktor, podpora obce a iniciativa vlastních tvůrců a provozovatelů zařízení (Bína, 2002).

Městys Havlíčkova Borová má celkem čtyři ubytovací zařízení. Turistická ubytovna je součástí sportovního areálu. V obci je k pronájmu jedna chata a jedna chalupa s celkovou kapacitou 15 osob a apartmány „Betlém“ s kapacitou 10 osob. Součástí ubytovacích zařízení je kuchyně s kompletním vybavením. V obci fungují

dvě hospody, které však nedisponují stravovacími službami. Po předchozí domluvě je zařízení schopné stravování zajistit.

Dopravní dostupnost

Obec je poměrně dobře přístupná. Přímo obcí prochází frekventovaná Silnice III/3507, která se napojuje na Silnici I/34 (České Budějovice – Jindřichův Hradec – Havlíčkův Brod – Svitavy). Obcí Havlíčkova Borová neprochází železniční trať a je tak závislá na autobusovém spojení, které nemá obec tak časté. V obci je nevyhovující autobusové spojení, které jezdí párkrát za den a o víkendu vůbec, proto je obyvateli využíváno jen zřídka a k vyjíždění mimo obec používají převážně osobní automobily. Autobus jezdí do Přibyslavi, Havlíčkova Brodu, Chotěboře a Ždírci nad Doubravou. Nejbližší vlakové nádraží je vzdáleno 8 km od obce ve městě Přibyslav, další 9 km ve Ždírci nad Doubravou.

Tabulka 9: Vybavenost obce

Vybavenost obce Havlíčkova Borová	
Elektrifikace, kanalizace, vodovod	ano
Plynofikace	ano
Čistička odpadních vod	ano
Veřejná knihovna	ano
Mateřská škola	ano
Základní škola	ano
Restaurace, hotel	ne
Ubytovna	ano
Hospoda	ano
Obchod	ano
Kostel, kaple	ano
Kulturní dům, sál	ano
Sportovní areál	ano
Sbor dobrovolných hasičů	ano
Zdravotní středisko	ano

Zdroj: vlastní zpracování

7 VÝSLEDKY A VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Podstatnou částí této diplomové práce bylo terénní šetření uskutečněné pomocí dotazníků. Způsob průběhu sběru dat je popsán v kapitole 4 Metodika dotazníkového šetření pro turisty a místní obyvatele.

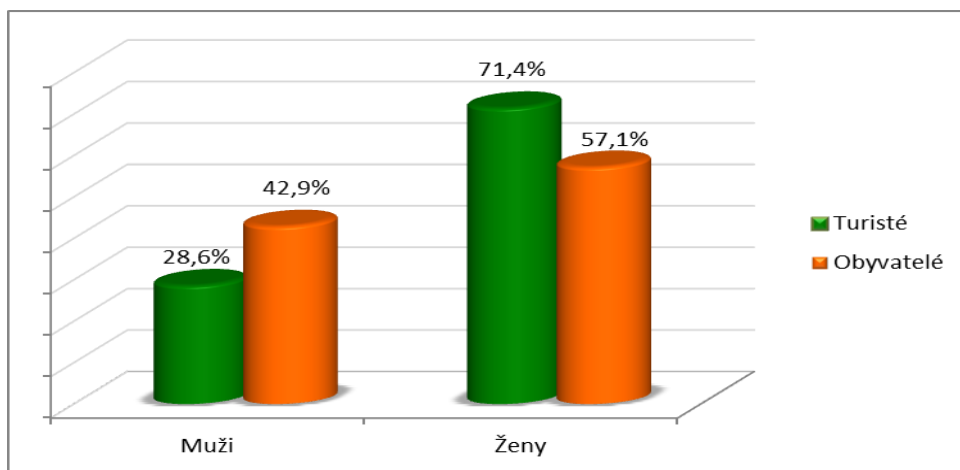
7.1 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ PRO TURISTY A OBYVATELE OBCE

Průběh sběru dat je popsán v kapitole 4 (Metodika práce) metodika dotazníkového šetření pro turisty a místní obyvatele. Důvodem podobnosti otázek pro obě kategorie dotazovaných je zjištění a vzájemné srovnání názorů místních a návštěvníků obce. Porovnání výsledků společných otázek (identifikační údaje, spokojenost s chodem obce, úroveň kvality přírody, dopravní dostupnosti či ubytovacích a stravovacích zařízení) je zpracováno v textu a grafech 1 – 8.

Pohlaví

Graf 1 slouží k identifikaci pohlaví obyvatel obce a turistů. Z následujících výsledků je patrné, že u turistů převažují ženy se 71,4% a stejně tak u obyvatel s 57,1%.

Graf 1: Charakteristika turistů a obyvatel dle pohlaví

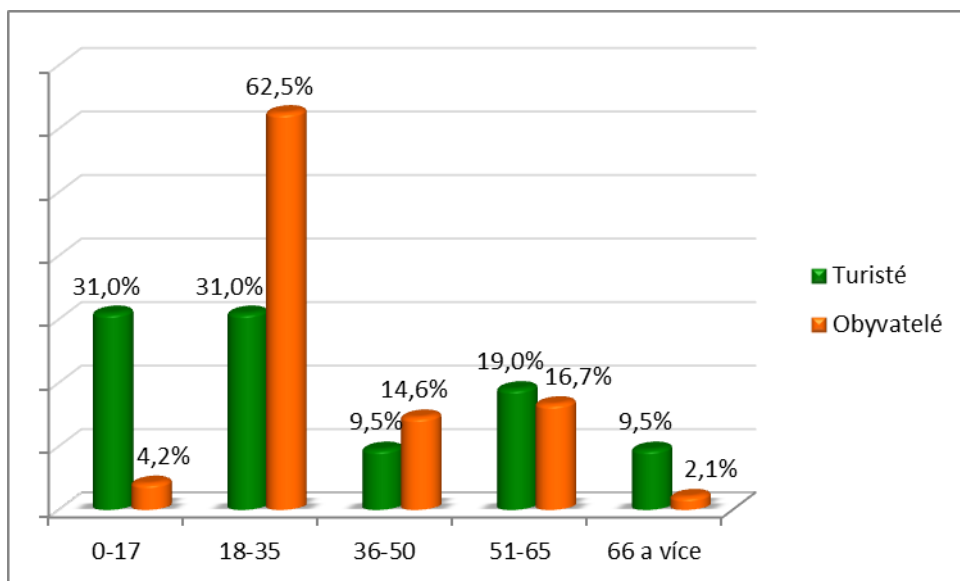
Zdroj: vlastní šetření

Věk

Věkové složení turistů a obyvatel je vidět v grafu 2. Respondenti byli zařazeni do 5 věkových skupin. V kategorii 18-35 je nejvyšší podíl dotazovaných

obyvatel a to 62,5%. Turisté ve věkové kategorii 0-17 let a 18-35 let tvoří největší podíl (31%) respondentů.

Graf 2: Charakteristika turistů a obyvatel dle věkové kategorie

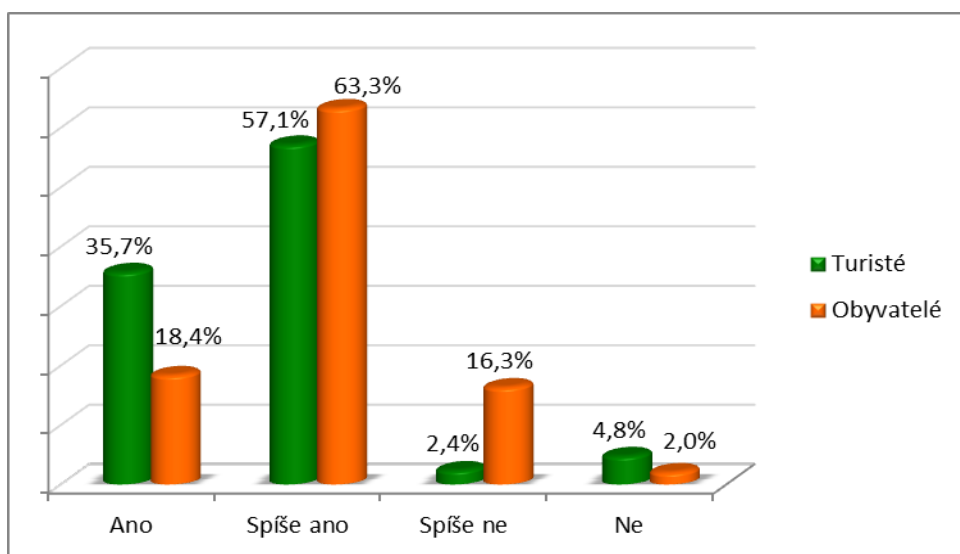

Zdroj: vlastní šetření

Spokojenost s chodem obce Havlíčkova Borová

Z dotazování vyplynulo, že převážná většina respondentů je s fungováním obce spokojena, jak turisté (ano 35,7%; spíše ano 57,1%), tak obyvatelé (ano 18,4%; spíše ano 63,3%). Odpověď spíše nespokojeno zvolilo 16,3% dotazovaných obyvatel a 2,4% turistů. Nespokojeno je s chodem obce pouze 4,8% turistů a 2% obyvatel (viz graf 3).

Graf 3: Spokojenost turistů a obyvatel s chodem obce Havlíčkova Borová

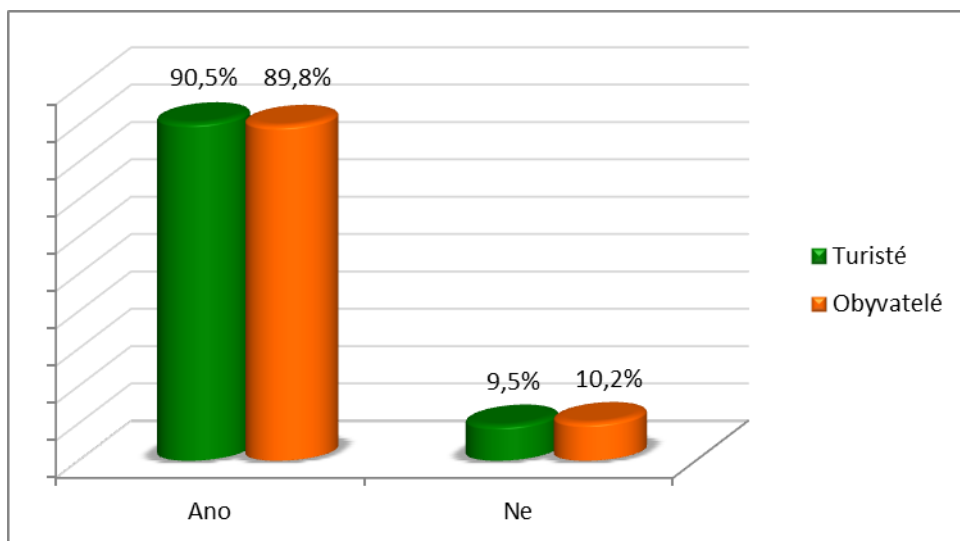

Zdroj: vlastní šetření

Možnost rozvoje obce Havlíčkova Borová prostřednictvím cestovního ruchu

Jak je vidět z grafu 4, cestovní ruch jako možnost rozvoje obce považuje většina dotazovaných. Souhlasilo 90,5% turistů a 89,8% obyvatel. V tomto ohledu skeptická byla menšina, a to 9,5% turistů a 10,2% obyvatel.

Graf 4: Možnost rozvoje obce Havlíčkova Borová prostřednictvím cestovního ruchu

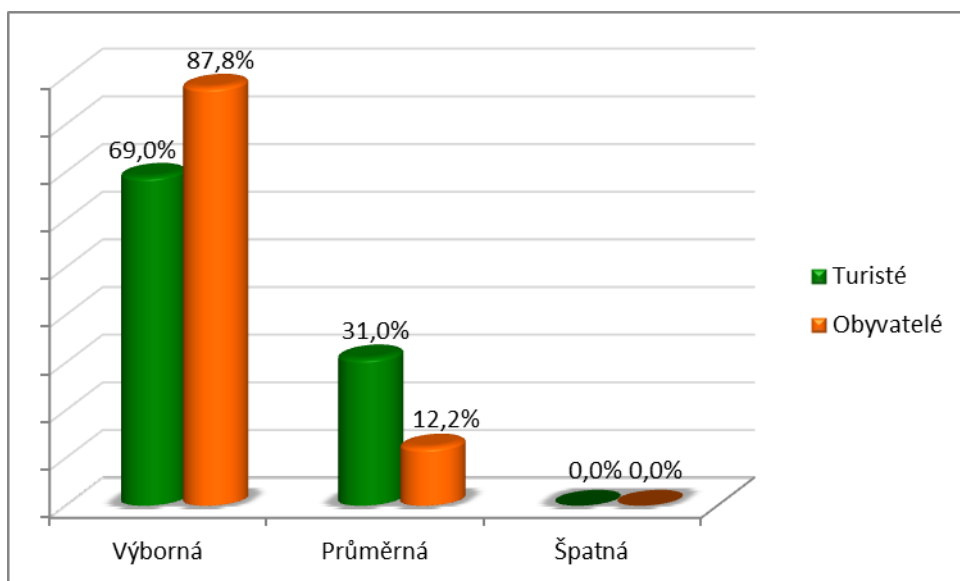

Zdroj: vlastní šetření

Úroveň krajiny a kvality přírody dle turistů a obyvatel

Krajinu a její kvalitu hodnotilo jako výbornou 69% turistů a 87,8% obyvatel. Úroveň krajiny za průměrnou uvedlo 31% turistů a 12,2% obyvatel, jak ukazuje graf 5. Místní i návštěvníci oceňují velice kladně přírodní potenciál.

Graf 5: Úroveň krajiny a kvality přírody dle turistů a obyvatel

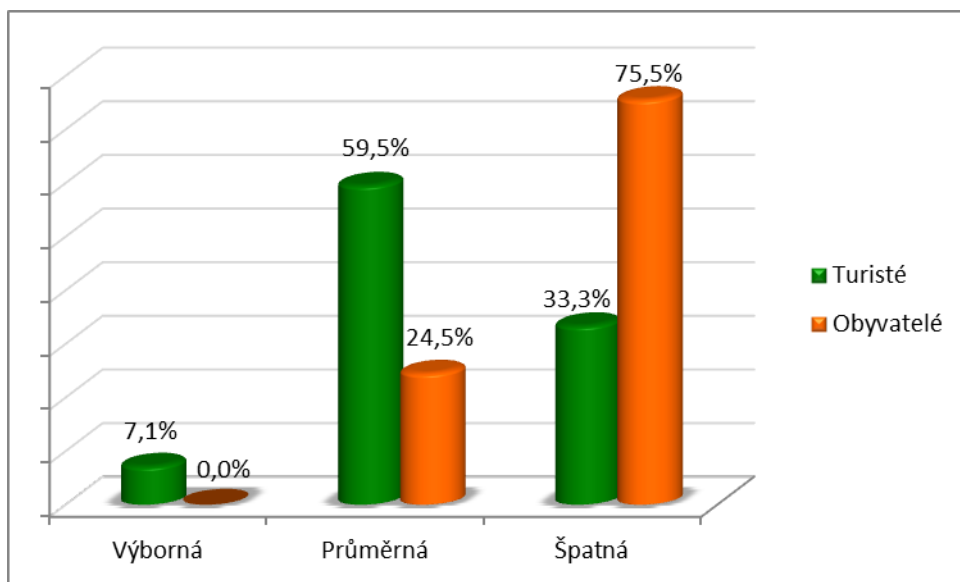

Zdroj: vlastní šetření

Úroveň kvality ubytovacích a stravovacích zařízení dle turistů a obyvatel

Nejhůře ohodnocenou kvalitu ubytovacích a stravovacích zařízení předkládá graf 6, jako průměrnou ji klasifikovalo 59,5% turistů a 24,5% obyvatel. Špatnou úroveň uvedlo 75,5% obyvatel a 33,3% turistů.

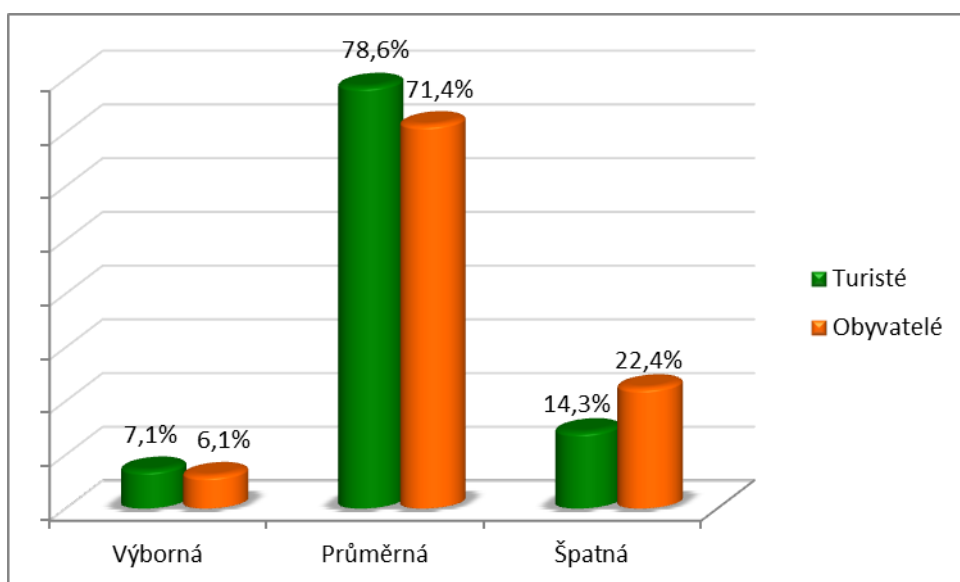
Graf 6: Úroveň kvality ubytovacích a stravovacích zařízení dle turistů a obyvatel

Zdroj: vlastní šetření

Úroveň dopravní dostupnosti dle turistů a obyvatel

Graf 7: Úroveň dopravní dostupnosti dle turistů a obyvatel

Zdroj: vlastní šetření

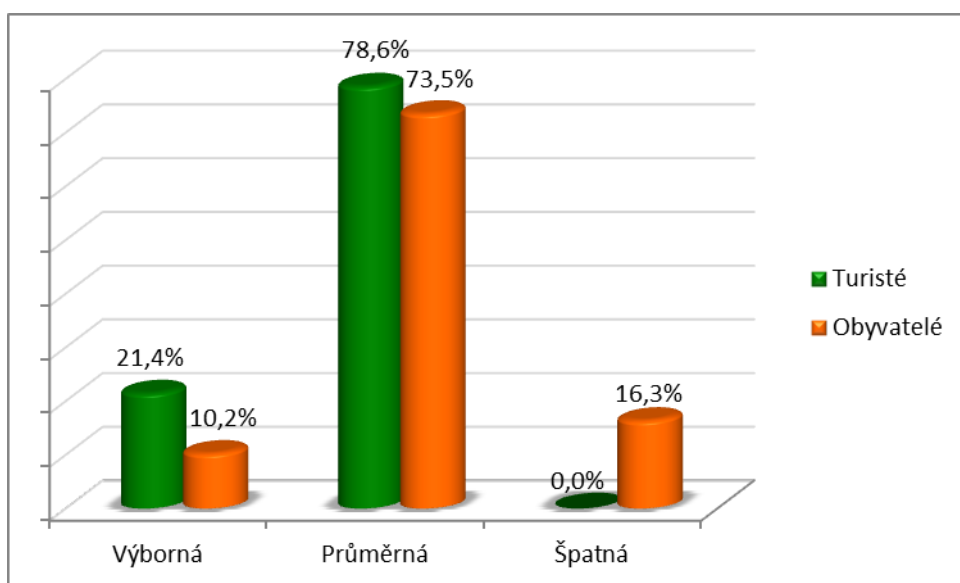
Graf 7 zobrazuje názory turistů 78,6% a obyvatel 71,4%, kteří považují dopravní dostupnost v obci za průměrnou. Obyvatelé shledávají z 22,4% dopravu

v obci za špatnou. Pouze 7,1% turistů a 6,1% obyvatel označilo tuto úroveň jako výbornou.

Úroveň atraktivity obce dle turistů a obyvatel

Posledním hodnoceným předpokladem pro rozvoj cestovního ruchu je atraktivita obce z pohledů obyvatel a turistů ukázaná v grafu 8. Největší část dotazovaných turistů 78,6% a obyvatel, tedy 73,5% označilo úroveň atraktivity obce za průměrnou. Za výbornou považuje tuto úroveň 21,4% turistů a 10,2% obyvatel. Jako špatnou ji hodnotí 16,3% občanů.

Graf 8: Úroveň atraktivity obce dle turistů a obyvatel

Zdroj: vlastní šetření

7.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ PRO TURISTY OBCE

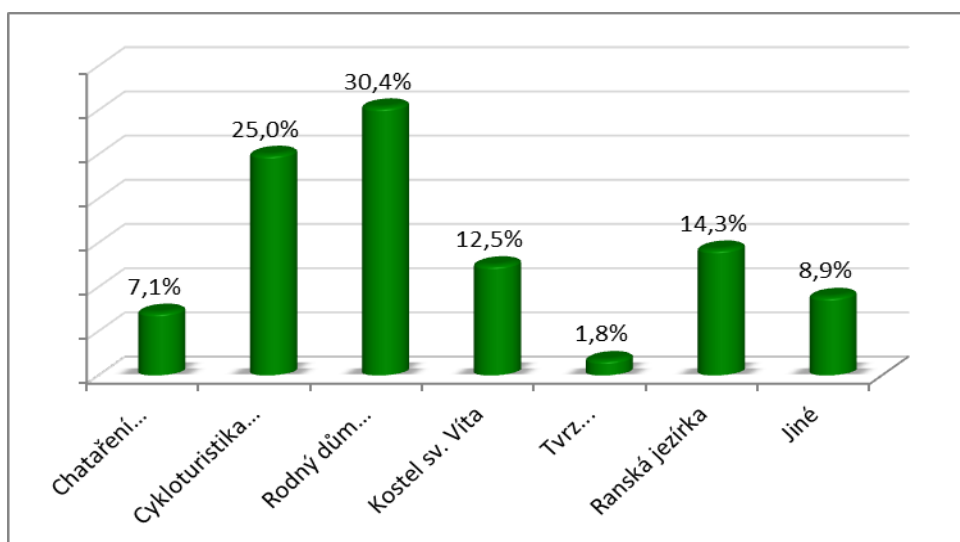
Jak byl sběr dat získán, je popsáno v kapitole 4 (Metodika práce) metodika dotazníkového šetření pro turisty. Vyplněné dotazníky od návštěvníků obce a jeho výsledky byly zpracovány v počítačovém programu Microsoft Excel a jsou prezentovány v následujícím textu a grafech 9 – 13. Dotazovaní turisté byli velice milí a ochotní. Dotazník zodpovědělo celkem 84 respondentů.

Typ návštěvy

Důvody nejčastější návštěvy obce uvádí graf 9. Nejvíce se turisté z 30,4% jezdí podívat do Rodného domku Karla Havlíčka Borovského, tamního rodáka. Dalším důvodem návštěvy obce je cykloturistika a pěší turistika s 25%. Přírodní

rezervaci Ranská jezírka ležící v katastru obce označilo 14,3% návštěvníků. Kostel sv. Víta, který je dominantou krajiny, uvedlo 12,5% návštěvníků. Chataření a chalupaření tvoří 7,1%, tvrz v Železných Horkách pouze 1,8%. Jako jiné typy návštěvy turisté uvedli návrat do rodného kraje či školní výlet. Nejčastěji však návštěvu příbuzných nebo známých.

Graf 9: Typ návštěvy

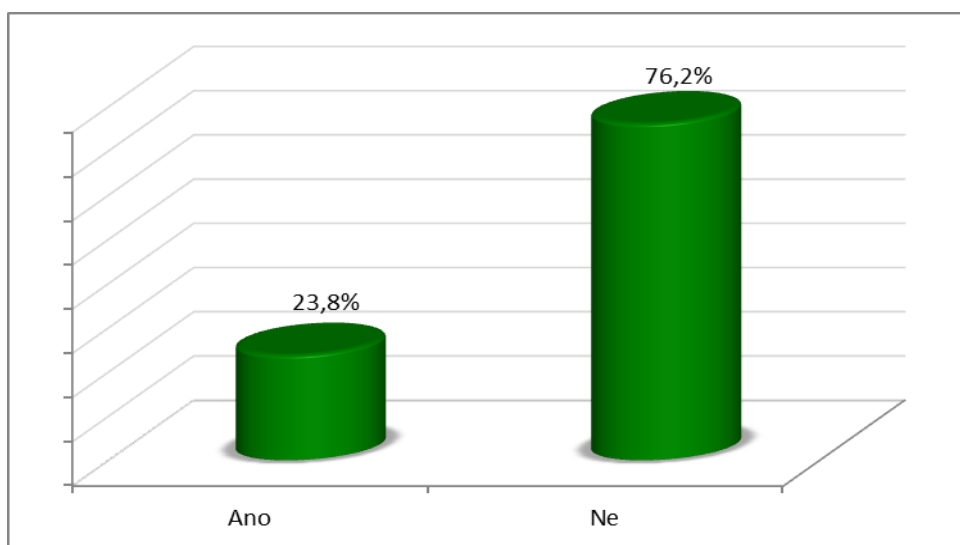

Zdroj: vlastní šetření

Navštěvujete obec Havlíčkova Borová pravidelně?

Graf 10 ukazuje, že obec Havlíčkova Borová je pravidelně navštěvována 23,8% odpovídajících turistů. Z celkových 84 dotazovaných turistů uvedlo nepravidelnou návštěvnost 76,2% turistů.

Graf 10: Navštěvujete obec Havlíčkova Borová pravidelně?

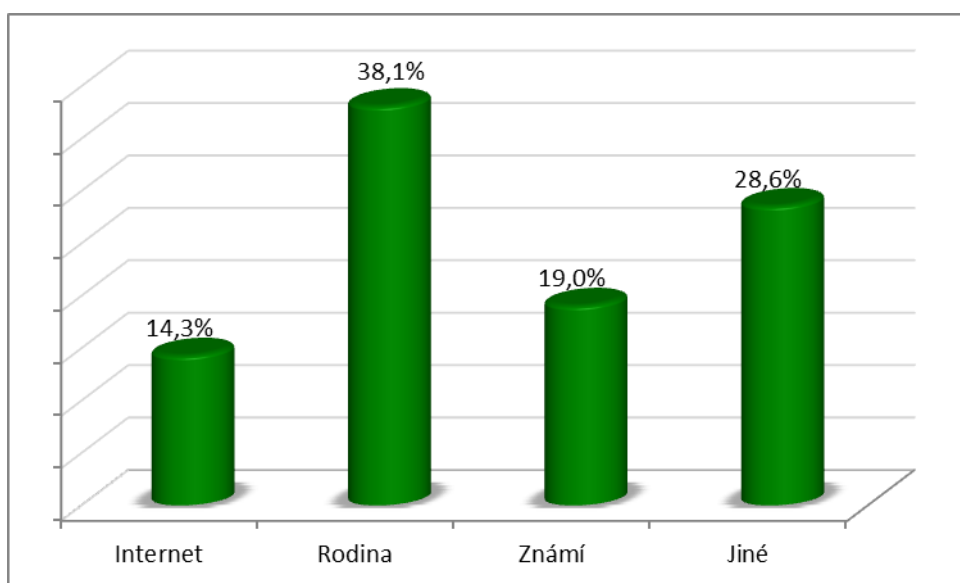

Zdroj: vlastní šetření

Jak jste se o obci Havlíčkova Borová dozvěděli?

Rodinnými příslušníky bylo informováno nejvíce turistů, a to 38,1%. Druhé nejvyšší procentuální zastoupení odpovědí (28,6%) byla možnost jiné. Zde turisté nejčastěji uváděli, že se o Borové dozvěděli ve škole v rámci výuky. Domnívám se tedy, i z výše uvedených výsledků, že v rámci škol jsou často pořádány výlety a zájezdy za účelem návštěvy Rodného domu místního rodáka Karla Havlíčka Borovského. Od známých dostalo informaci o obci 19%. Nejméně respondentů 14,3% se o obci dozvědělo prostřednictvím internetu (viz graf 11).

Graf 11: Jak jste se o obci Havlíčkova Borová dozvěděli?

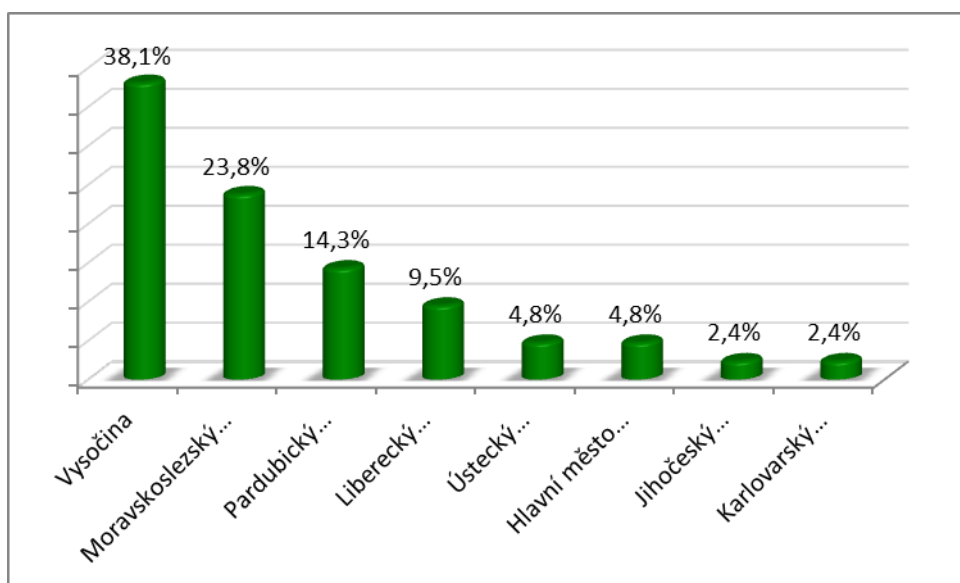

Zdroj: vlastní šetření

Odkud pocházíte?

V grafu 12 je znázorněno, z jakého kraje turisté pocházejí. Nejvíce respondentů (38,1%) přijelo z Vysočiny. Z Moravskoslezského kraje pocházelo 23,8% turistů. Dále Havlíčkovu Borovou navštívilo 14,3% turistů z Pardubického kraje a 9,5% z Libereckého kraje. Ústecký kraj a Hlavního města Praha uvedlo 4,8% respondentů. Nejméně respondentů dorazilo z Jihočeského a Karlovarského kraje 2,4%.

Graf 12: Odkud pocházíte?

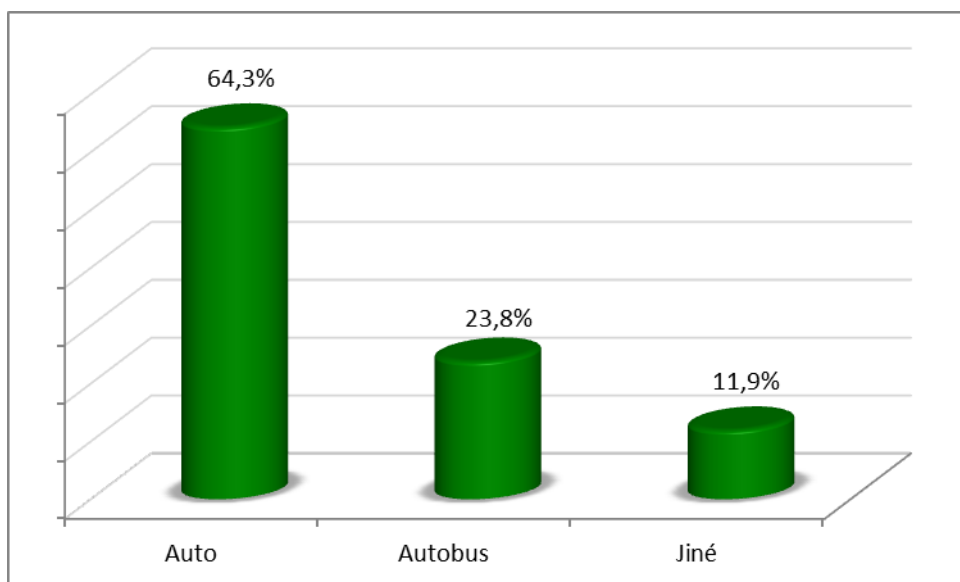

Zdroj: vlastní šetření

Jakým způsobem se dopravujete?

Nejčastějším druhem dopravy je osobní automobil s 64,3%, jak je vidět v grafu 13. Způsob dopravy autobusem uvedlo 23,8% návštěvníků. Do odpovědi jiné turisti uváděli jízdní kolo, pěší nebo kombinaci více způsobů dopravy.

Graf 13: Jakým způsobem se dopravujete?

Zdroj: vlastní šetření

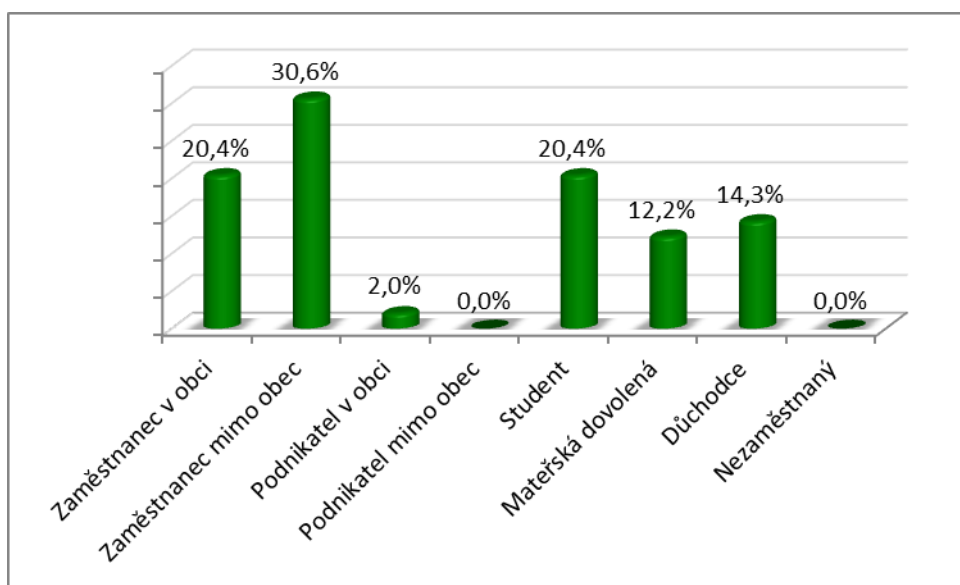
7.3 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ PRO OBYVATELE OBCE

V kapitole 4 (Metodika práce) metodika dotazníkového šetření pro místní obyvatele je popsáno, jak byla data získána. Obyvatelé městyse byli milí a vstřícní, dotazník vyplnilo 98 respondentů. Výsledky šetření byly rovněž zpracovány v programu Microsoft Excel a jsou vyhodnoceny v textu a grafech 14 – 20.

Zaměstnání

Z celkového počtu 98 dotazovaných obyvatel uvedlo 30,6%, že je zaměstnáno mimo obec, což je typické pro venkovské obyvatelstvo. Shodně početně zastoupeny jsou zaměstnanci v obci a studenti (20,4%). Dotazovaných důchodců je 14,3%; počet oslovených žen na mateřské dovolené 12,2%. Nejmenší kategorií oslovených obyvatel jsou podnikatelé v obci 2%, jak je vidět v grafu 14.

Graf 14: Zaměstnání

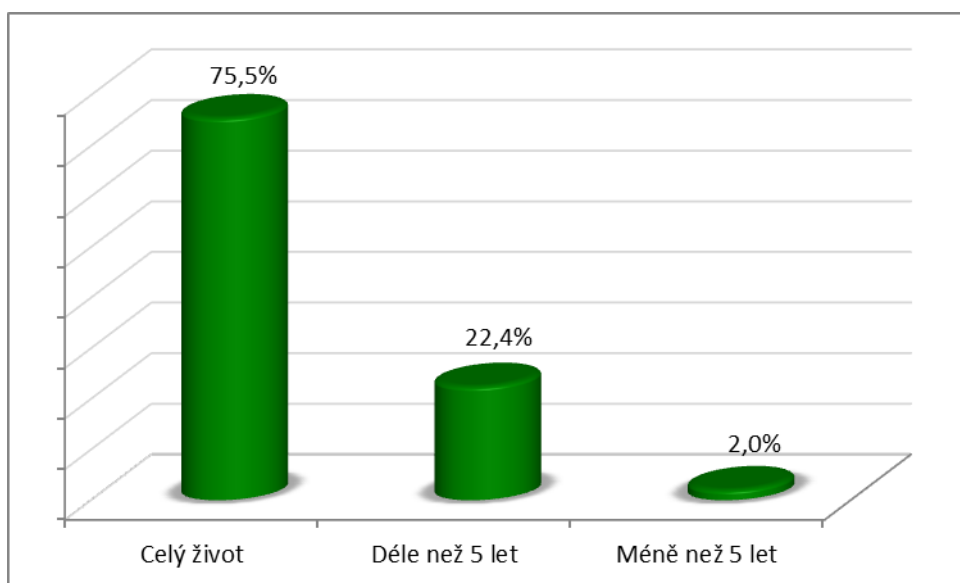

Zdroj: vlastní šetření

Jak dlouho v obci žijete?

Většina respondentů bydlí v obci od narození (75,5%). Celkem 22,4% účastníků žije v obci více než pět let. Nejméně početná je skupina dotazovaných, který se do obce přistěhovala před méně než pěti lety (2%). Graficky je vše znázorněno v grafu 15.

Graf 15: Jak dlouho v obci žijete?

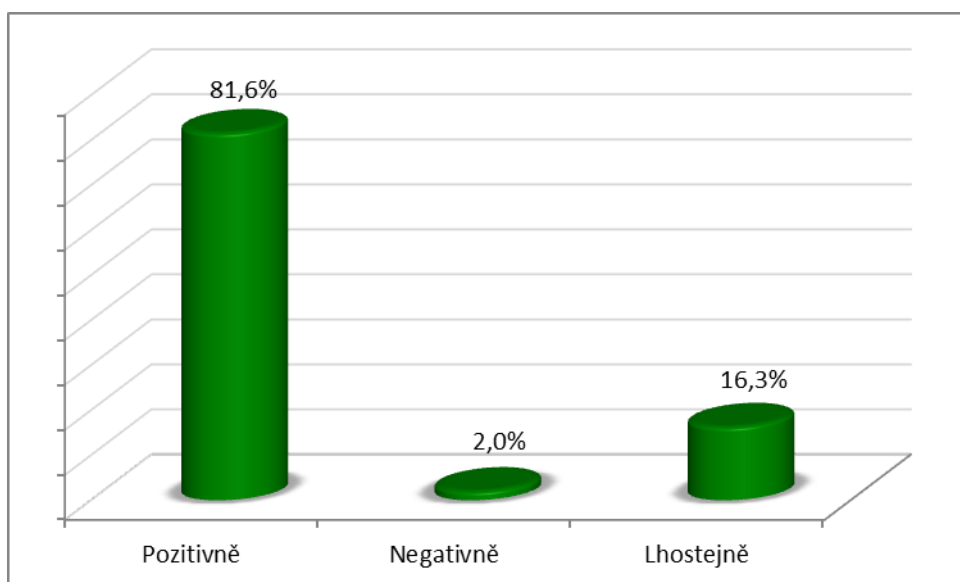

Zdroj: vlastní šetření

Jak vnímáte turistu ve Vaší obci?

Přístup obyvatel obce Havlíčkova Borová k turistům, je znázorněn v grafu 16. Většina dotazovaných obyvatel (81,6%) vnímá turistu v obci pozitivně. Pouze 2% občanů vidí turisty v obci neradi. Někteří obyvatelé (16,3%) neregistrují návštěvu turistů v obci nebo je to nezajímá.

Graf 16: Jak vnímáte turistu ve Vaší obci?

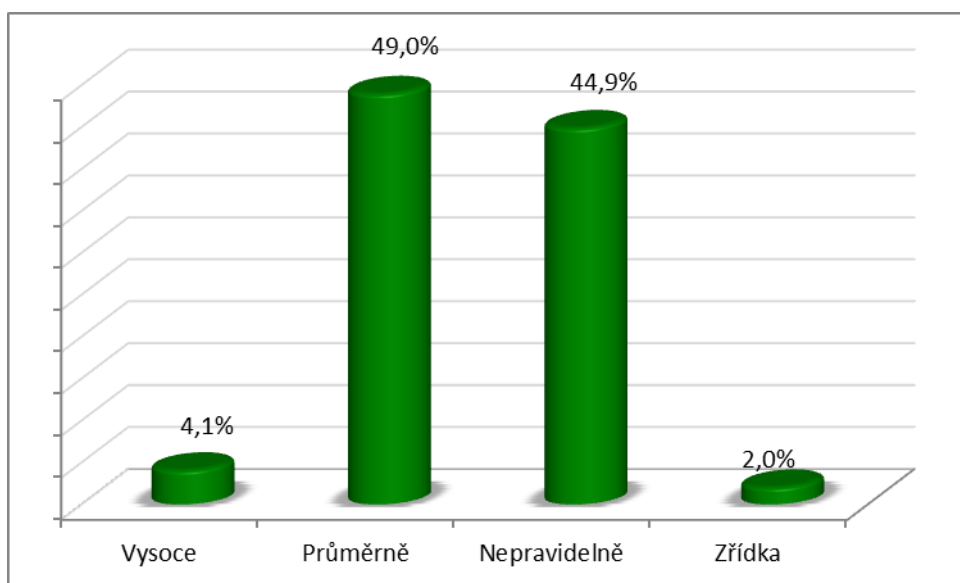

Zdroj: vlastní šetření

Vaše obec je turisty navštěvována

Obyvatelé Borové vnímají návštěvnost nejvíce jako průměrnou (49% dotazovaných) a nepravidelnou (44,9% dotazovaných). Jako vysokou ji v obci označilo 4,1% respondentů. Pouze 2% občanů uvedlo, že je obec navštěvována zřídka (viz graf 17).

Graf 17: Vaše obec je turisty navštěvována

Zdroj: vlastní šetření

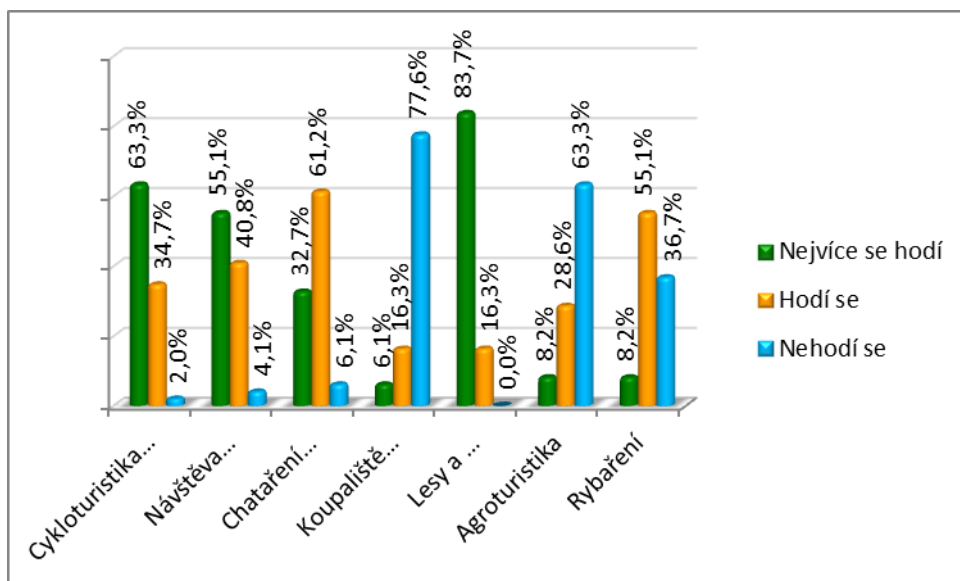
Co podle Vás může Vaše obec nabídnout z hlediska cestovního ruchu?

Otázka se věnuje nabídce jednotlivých typů cestovního ruchu, které může obec poskytnout. K jednotlivým typům patří – cykloturistika a pěší turistika, návštěva památek, chataření a chalupaření, rekreace u vody a koupání, lesy a houbaření, agroturistika, rybaření. U této otázky hodnotili respondenti vybrané předpoklady pomocí číselné škály 1 až 3, kdy číslo 1 znamenalo, že se vybraná aktivita hodí nejvíce a číslo 3 označovalo nehodící se aktivitu. I v tomto případě byla nabídnuta možnost libovolně doplnit aktivity a jejich hodnocení. Avšak v tomto případě nebyla možnost vůbec využita.

Graf 18 ukazuje, že v obci byly nejlépe hodnoceny předpoklady pro houbaření. Všech 98 dotazovaných obyvatel hodnotilo předpoklad číslu 1 a 2. Za ním následuje cykloturistika a pěší turistika s 63,3% hodnocení číslem 1 a 34,7% hodnocením číslem 2. Číslu 1 a 2 označilo návštěvu památek 95,9% občanů. Součtem čísel 1 a 2 získalo chataření a chalupaření 93,9%. Průměrně bylo hodnoceno rybaření (číslu 1 hodnotilo 8,2% a číslem 2 hodnotilo 55,1%). Předpoklady pro agroturistiku

jsou podprůměrné, 63,3% obyvatel se domnívá, že agroturistika se do obce nehodí. Nejhůře byla hodnocena rekreace u vody a koupání 77,6%.

Graf 18: Co podle Vás může Vaše obec nabídnout z hlediska cestovního ruchu?

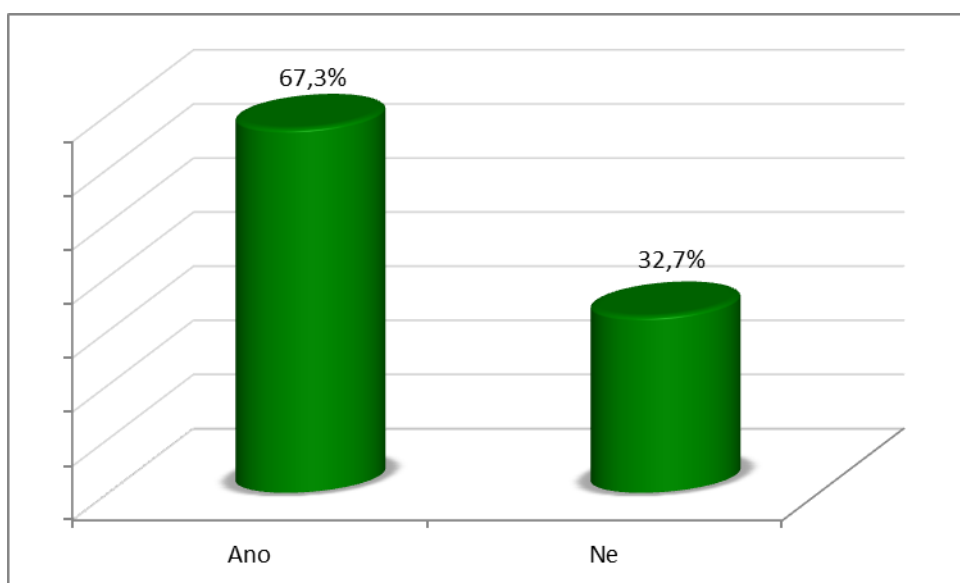

Zdroj: vlastní šetření

Jste ochotní se podílet na rozvoji cestovního ruchu ve Vaší obci?

Z grafu 19 je zřejmé, že dvě třetiny oslovených obyvatel by rádo spolupracovalo na rozvoji cestovního ruchu v obci. Bez ochoty podílet se na rozvoji je jedna třetina místních obyvatel.

Graf 19: Jste ochotni se podílet na rozvoji cestovního ruchu ve Vaší obci?

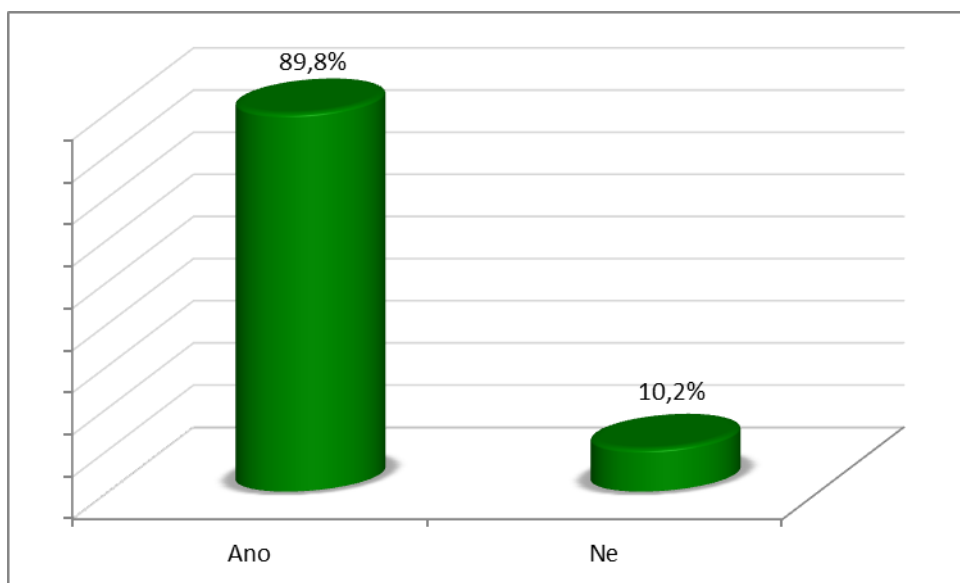

Zdroj: vlastní šetření

Myslíte si, že by bylo vhodné, aby úřad městyse více zapojoval místní obyvatele do rozhodování o realizaci plánů a aktivit?

Tuto otázku zodpovědělo kladně 89,8% místních obyvatel. Do realizace a rozhodování nechce být zapojeno 10,2% občanů, jak je vidět v grafu 20.

Graf 20: Myslíte si, že by bylo vhodné, aby úřad městyse více zapojoval místní obyvatele do rozhodování o realizaci plánů a aktivit?

Zdroj: vlastní šetření

Zapomněla jsem se zeptat na něco důležitého v souvislosti s rozvojem cestovního ruchu ve Vaší obci?

Poslední otázka dávala prostor místním obyvatelům doplnit, co v dotazníku chybělo, případně vyjádřit svůj názor k dané problematice. Z 98 dotazovaných obyvatel nemělo co dodat 84 občanů. Zbylých 14 dotazovaných se v odpovědích často opakovalo. Nejčastěji dotazovaní poukazovali na nedostatečné stravovací služby. V obci není občerstvení pro turisty, což mnozí vidí jako velký nedostatek. Další občané dodali, že by k rozvoji cestovního ruchu mohlo přispět vybudování koupaliště či lepší prezentace obce především na různých akcích a internetových stránkách.

8 SHRUTÍ A DISKUSE

Havlíčkobrodsko patří k regionům s relativně zdravým životním prostředím a nižší úrovní znečištění, což má mimo jiné příznivý vliv i na rozvoj cestovního ruchu. Z šetření v obci Havlíčkova Borová vyplývá, že obec disponuje poměrně dobrým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu, především velmi dobrou úrovní přírodních předpokladů. Jak uvádí Bína (2002), přírodní potenciál společně s kulturně-historickými předpoklady tvoří nejvýznamnější složku předurčující využívání území pro venkovský cestovní ruch. Krajina obce má typicky venkovský charakter. V katastrálním území Havlíčkovy Borové dominuje lesní půda, louky a pastviny, což odráží i výsledky hodnocení potenciálu rekreační plochy (kap. 6.1). S hodnotou 57,07% se obec řadí do kategorie s *příznivými přírodními podmínkami*. Při hodnocení přírodního potenciálu podle Bíny (2002) byla obec zařazena do *zóny vysokého potenciálu*. V potaz byly brány složky cestovního ruchu, které spočívají v aktivní turistice, rekreaci, poznávání přírody a sportovních činnostech. Graf 18 ukazuje, že místní obyvatelé nejlépe hodnotili předpoklady pro houbaření, cykloturistiku a pěší turistiku. Hodnotou kulturního potenciálu lze obec zařadit také do *zóny vysokého potenciálu*. Fakt potvrzuje opět graf 18, kde 95,9% obyvatel uvedlo předpoklad v návštěvě kulturních památek obce. Souhrnným výsledkem obou potenciálů připadá obec do *zóny velmi vysokého potenciálu*, což je zapříčiněno především díky rodnému domku Karla Havlíčka Borovského jako Národní kulturní památce a Městské památkové zóně Havlíčkova Borová. Pourová (2002) uvádí, že pobyt chatařů a chalupářů lze považovat za rovnocennou formu venkovského cestovního ruchu, kdy tento předpoklad hodnotí kladně 93,9% obyvatel. Předpoklady pro agroturistiku jsou podle místních podprůměrné, 63,3% obyvatel se domnívá, že se agroturistika do obce nehodí. Důvodem je zřejmě fakt, že v obci se nenachází žádná farma provozující tyto služby. Agroturistika a jiné formy zeleného cestovního ruchu jsou vázány na venkovské prostředí, návrat k přírodě a šetrné zemědělství, jak uvádí Parmová (2013) nebo Hesková (2006). Potenciál obce dovoluje tyto typy venkovské turistiky provozovat, protože je obklopená hospodářskou půdou. Pro zemědělskou činnost spojenou s turistickým ruchem je tímto směrem otevřený trh podnikatelským záměrům. Nejhůře byl hodnocen předpoklad rekreace u vody, kdy nehodícím se ho označilo 77,6% občanů. V katastrálním území obce je 12 ha vodních ploch, nicméně ty se využívají pouze pro chov ryb, nikoliv pro koupání.

Většina dotazovaných obyvatel uvedla, že jim v obci koupaliště chybí. Předpoklad pro rybaření ohodnotilo pozitivně 55,1% obyvatel.

Dotazníkové šetření potvrdilo, že v obci se vyskytuje cestovní ruch v různých formách a druzích. Bylo zjištěno, že turisté navštěvující obec Havlíčkova Borová preferovali kulturně-poznávací cestovní ruch (viz graf 9). Nejčastěji navštěvovaným místem je rodný dům Karla Havlíčka Borovského (30,4%). Kulturní potenciál má obec také díky pozdně gotickému kostelu sv. Víta, který je zdaleka viditelnou dominantou této oblasti. Sportovní turistiku v obci prezentovala cykloturistika a pěší turistika (25,0%). Literatura tento druh cestovního ruchu spojuje s vhodným přírodním prostředím. Toto tvrzení lze v oblasti jednoznačně schválit, neboť návštěvníci (69,0%) i místní obyvatelé (87,8%) ocenili přírodní potenciál lokality jako výborný (viz graf 5). Přírodní cestovní ruch je v katastru obce zastoupen Přírodní rezervací Ranská jezírka, kterou preferovalo 14,3% návštěvníků. Rezervace je součástí velkoplošného chráněného území a to: Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. Terénní šetření potvrdilo, že v destinaci Havlíčkova Borová se dále vyskytuje rekreační cestovní ruch (chataření a chalupaření) a cestovní ruch mládeže (školní výlety do rodného domu Karla Havlíčka Borovského), jak uvádí Francová (2003). Z hlediska území se zde nachází domácí cestovní ruch, podle Heskové (2006). Tento fakt potvrzuje graf 12, kde je vidět, že lokalitu navštěvují turisté především přímo z Kraje Vysočina nebo širšího okolí.

V otázce spokojenosti s chodem obce se návštěvníci s místními převážně shodli (viz graf 3). Turisté jsou v této otázce shovívavější a oproti místním spokojenější. Jednoznačně ano odpovědělo 35,7% turistů a pouze 18,4% obyvatel, spíše ano odpovědělo 57,1% turistů a 63,3% místních. Otázka možnosti rozvoje obce prostřednictvím cestovního ruchu je vidět v grafu 4. Zde se obě skupiny absolutně ztotožnily. Většina dotazovaných považuje cestovní ruch jako možnost rozvoje obce, konkrétně je to 90,5% turistů a 89,8% obyvatel. V tomto ohledu nevidí možnosti pouze 9,5% turistů a 10,2% obyvatel. Jak je uvedeno výše, turisté a místní se shodli také v hodnocení úrovně krajiny a kvality přírody, kde oceňují přírodní potenciál oblasti. Z vyhodnocování dotazníkové otázky, zda jsou respondenti spokojeni s ubytovacími a stravovacími zařízeními v obci (viz graf 6), jsou turisté velmi benevolentní oproti místním. Turisté hodnotí úroveň těchto služeb spíše jako průměrnou (59,5%), kdežto místním se zdá jednoznačně špatná (75,5%). V obci se nachází turistická ubytovna, apartmány „Betlém“ a chata a chalupa k pronájmu, dále

dvě hospody, které však nedisponují stravovacími službami. Obec má k dispozici dva obchody a večerku. Co se týče úrovně dopravní dostupnosti a celkové atraktivity obce se návštěvníci a místní také převážně shodují a hodnotí tyto úrovně jako průměrné. Šetření tedy potvrdilo převážnou spokojenost turistů s nabídkou území.

Jak uvádí Lednický (2004), cestovní ruch se vyznačuje mimořádně významným specifickým, které lze označit jako sociální. Jde o poznávání a soužití občanů s trvalým bydlištěm v destinaci a návštěvníků. Účastníci cestovního ruchu výrazně ovlivňují život v turistických destinacích. Graf 17 ukazuje, že obec je podle místních obyvatel navštěvována turisty průměrně (49,0%) nebo nepravidelně v rámci konání společenských, kulturních či sportovních akcí (44,9%). Obyvatelé vnímají turisty v obci pozitivně (81,6%) a jsou k nim vstřícní, což značí cestovní ruch na vzestupu (viz graf 16). Tento výrok potvrzuje ochota občanů podílet se na rozvoji cestovního ruchu, kdy ano odpověděly dvě třetiny obyvatel (viz graf 19). Bezjmála 90% místních by mělo snahu o aktivní zapojení se do rozhodování o realizaci plánů a aktivit, jak je patrné z grafu 20. Lze tedy jednoznačně schválit, že obyvatelé podporují rozvoj turismu v obci a rádi by se aktivně zapojili.

Na základě detailní analýzy můžeme říci, že obec výhradně využívá místní zdroje (přírodní zajímavosti, kulturně technické a historické památky, cyklostezky). Jedná se vlastně o rozvoj určitých forem turismu, který je v souladu s místní kulturou a stylem života. Turismus ve vybrané lokalitě je tedy integrovaný a zároveň šetrný k přírodě.

9 ZÁVĚR

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zmapovat Havlíčkobrodsko jako turistickou destinaci a detailně analyzovat situaci formou případové studie v obci Havlíčkova Borová, zjistit jaké typy turismu se zde nachází a porovnat názory a očekávání místních obyvatel s turisty včetně zhodnocení vlivu turismu na přírodu a obec. Za pomoci dotazníkového šetření, kde bylo osloveno 84 náhodně vybraných turistů a 98 místních obyvatel, bylo zjištěno, jaké jsou předpoklady obce Havlíčkova Borová pro cestovní ruch a jeho rozvoj, jak hodnotí cestovní ruch turisté navštěvující obec a místní obyvatelé a zda jsou nakloněni k jeho rozvoji.

Místní obyvatelé jsou toho názoru, že destinace je navštěvována průměrně a nepravidelně. Důležitou součástí venkovského cestovního ruchu je materiálně-technická základna v podobě ubytovacích a stravovacích zařízení. Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že dotazovaní obyvatelé jsou nejméně spokojeni s úrovní těchto služeb a tento fakt vidí jako nevýhodu území obce. Jedním z opatření pro rozvoj venkovského turismu by mohlo být soustředění se na kvalitu ubytovacích a stravovacích zařízení.

Vybavenost a chod obce vnímají návštěvníci i místní obyvatelé pozitivně. Dotazovaní jsou velmi spokojeni s kulturními a sportovními možnostmi, které obec nabízí. Výborně hodnotí úroveň krajiny a kvality přírody. Pro venkovskou turistiku je typické spojení odpočinku s hospodářskou činností, která se vyskytuje ve formě agroturistiky a ekoagroturistiky. Pro hospodaření a turistiku je v obci Havlíčkova Borová otevřen trh, který by mohl přinést pro místní obyvatele pracovní příležitosti.

V obci by mohla být vytvořena rozmanitější nabídka regionálních produktů určených pro různé cílové skupiny turistů, aby byla obec plně využívána. Bylo by vhodné venkovský cestovní ruch více podporovat a zatraktivnit, například snahou vytvořit prostor pro vznik a rozvoj podnikání v obci, jasné vymezení podnikatelských činností v územním plánu nebo zlepšit propagaci obce pro turisty aktuálně podávanými informacemi.

Cestovní ruch se v oblasti Havlíčkova Borová nachází na vzestupné úrovni, která ovšem nepoškozuje nikterak zásadně přírodu. Rozvoj venkovské turistiky by tedy měl probíhat vždy v souladu se zásadami udržitelného rozvoje a takovým způsobem, aby se neprojevil její negativní vlivy a venkov zůstal venkovem.

V březnovém čísle místního zpravodaje Městyse Havlíčkova Borová vyzval starosta občany k diskuznímu setkání k programu rozvoje městyse. Výsledky diplomové práce budou tedy k dispozici obecnímu úřadu zkoumané obce za účelem zlepšení kvality cestovního ruchu pro spokojenost místních obyvatel a turistů.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

BENÁKOVÁ, E. A KOL. (1999): *Havlíčkobrodsko*. 1. vyd. Brno: SURSUM. ISBN 80-85799-62-6.

BÍNA, J. (2002): *Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky*. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1456/jaro2007/KRGCR/um/Hodnocen__potenci_lu__CR_v_obc_ch__R_b_na.pdf [online 21. 4. 2017]

BÍNA, J. (2010): *Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v České republice*. Dostupné z: <https://www.uur.cz/images/uzemnirozvoj/cestovnuruch/potencialCR/PotencialCR-text.pdf> [online 21. 4. 2017]

BINEK, J. (2009): *Synergie ve venkovském prostoru: Akteři a nástroje rozvoje venkova*. Brno: GaREP, spol. s r. o. ISBN 978-80-904308-0-8.

BÍLKOVÁ, K. (2016): *Rurální turismus – případová studie obce Borotín*. Diplomová práce. ZF JU. České Budějovice

ČECH, I., ŠUMPICH, J., ZABLOUDIL, V. A KOL. (2002): *Jihlavsko. Chráněná území ČR, svazek VII*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno. ISBN 80-86064-54-9.

FRANCOVÁ, E. (2003): *Cestovní ruch*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-0719-1.

GEHINOVÁ, B. (2008): *Geografie cestovního ruchu*. 1. vyd. České Budějovice: EF JU. ISBN 978-80-7394-142-0.

GÚČIK, M A KOL. (2007): *Manažment regionálního cestovního roku*. Banská Bystrica: Slovak-Swiss Tourism. ISBN 978-80-89090-34-1.

HÁJKOVÁ, J., JONÁKOVÁ, A. (2001): *Karel Havlíček Borovský a jeho rodiště*. Vydala obec Havlíčkova Borová

HANESOVÁ, L. (2007): *Financovanie a podpora cestovního ruchu v cieľovom mieste*. In GÚČIK, M. a kol. (2007): *Manažment regionálního cestovního ruchu*. Banská Bystrica: Slovak-Swiss Tourism ISBN 978-80-89090-34-1.

- HESKOVÁ, M. A KOL. (2006): *Cestovní ruch*. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-948-3.
- HRALA, V. (2013): *Geografie cestovního ruchu*. 6., aktualizované a doplněné vydání. Praha: IDEA SERVIS. ISBN 978-80-85970-79-1.
- HORÁKOVÁ, H., FIALOVÁ, D. (2014): *Transformace venkova. Turismus jako forma rozvoje*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-537-1.
- LEDNICKÝ, V. (2004): *Technické památky v cestovním ruchu*. 1. vyd. Ostrava: VŠT-TU. ISBN 80-248-0611-8.
- LINDEROVÁ, I. (2013): *Cestovní ruch – Základy a právní úprava*. 1. vyd. Jihlava: VŠPJ. ISBN 978-80-87035-82-5.
- JANOTKA, K. (1999): *Venkovská turistika a agroturistika: Specifické segmenty cestovního ruchu*. Pardubice: SOŠCR.
- MALÁ, V. (1999): *Cestovní ruch*. 1. vyd. Praha: VŠE. ISBN 80-7079-443-7.
- MACHÁČEK, J., ŘÍHOVÁ, G., KOLAŘÍK, P., JÍLEK, P., POVA, P., SILOVSKÁ, H., TOMEŠOVÁ, J. (2012): *Venkov v rámci inovativních přístupů*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství. ISBN 978-80-87197-51-6.
- MIRVALD, S., DOKOUPIL, J., MATUŠKOVÁ, A., NOVOTNÁ, M., SUDA, J. (1992): *Geografie cestovního ruchu*. 1. vyd. Pedagogická fakulta Západočeská univerzita. ISBN 80-7043-059-1.
- MORAVEC, I., NOVOTNÝ, R., FOLBERGEROVÁ, R. (2006): *Venkovská turistika. Teoretická východiska a možnosti*. 1. vyd. České Budějovice: Centrum pro komunitní práci. ISBN 80-86902-31-5.
- MORÁVKOVÁ, E., DROBNÁ, D. (2004): *Cestovní ruch*. Praha: Fortuna. ISBN 80-7168-901-7.
- NAVRÁTIL, J. (2012): *Návštěvník jako rozvojový faktor navštíveného místa*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství. ISBN 978-80-87197-50-9.

- PARMOVÁ, D., DVOŘÁK, V., FRKOVÁ, I. (2013): *Kapitoly z cestovního ruchu pro praxi*. České Budějovice: EF JU. ISBN 978-80-7394-406-3.
- PERLÍN, R. a kol. (1993): *Program obnovy vesnice. Metodika*. Praha: VÚVA. ISBN 80-85124-75-6.
- POUROVÁ, L. (2015): *Turismus ve venkovském prostoru – příklad obcí Rabí a Chanovice*. Diplomová práce. ZF JU. České Budějovice.
- POUROVÁ, M. (2002): *Agroturistika*. 1. vyd. Praha: CREDIT. ISBN 80-213-0962-2.
- ROBERTS, L., HALL, D. (2001): *Rural tourism and recreation: principles to practice*. Oxon CABI Publishing. ISBN 0-85199-540-3.
- RŮŽIČKOVÁ, D. (2013): *Aktuální rozvoj venkovské turistiky v Kraji Vysočina*. Bakalářská práce. AF MENDELU. Brno.
- RYGLOVÁ, K. (2005): *Cestovní ruch*. Brno: B.I.B.S. a.s. ISBN 80-86575-92-6.
- RYGLOVÁ, K., BURIAN, M., VAJČNEROVÁ, I. (2011): *Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4039-3.
- STRÁNSKÁ, J. (2006): *Havlíčková Borová ve svědectví starých pergamenů*. Vydala obec Havlíčkova Borová
- STŘÍBRNÁ, M. (2005): *Venkovská turistika a agroturistika*. 1. vyd. Praha: ProfiPress. ISBN 80-86726-14-2.
- ŠKODOVÁ PARMOVÁ, D. (2007): *Agroturistika*. České Budějovice: EF JU. ISBN 978-80-7394-009-6.
- ŠIMKOVÁ, E. (2015): *Aktuální témata rozvoje venkovského cestovního ruchu v ČR*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-624-7.
- TRČKOVÁ, V. (2014): *Komparace potenciálu venkovské turistiky v chráněných územích a mimo ně – příklad obcí Zahrádka a Pístina*. Diplomová práce. ZF JU. České Budějovice.

VYSTOUPIL, J., (2006): *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. ISBN 80-239-7256-1.

WTO & UNEP (2002): *World Ecotourism Summit – Final Report* [online 20. 2. 2017]. Dostupné z: <https://www.gdrc.org/uem/eco-tour/Final-Report-WES-Eng.pdf>

ZELENKA, J., PÁSKOVÁ, M. (2002): *Cestovní ruch – výkladový slovník*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.. ISBN 978-80-7201-880-2.

ZELENKA, J., TĚŠITEL, J., PÁSKOVÁ, M., KUŠOVÁ, D. (2013): *Udržitelný cestovní ruch: management cestovního ruchu v chráněných územích*. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-244-7.

Internetové zdroje

- <https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/index.pl?cast=2679> [online 3. 3. 2017]
Co to je cestovní ruch?
- <http://www.eden-czechtourism.cz/udrzitelny-cestovni-ruch/> [online 7. 3. 2017]
Udržitelný cestovní ruch
- <http://www.bio-info.cz/zijte-bio/co-si-predstavit-pod-pojmem-udrzitelny-cestovni-ruch> [online 7. 3. 2017]
Co si představit pod pojmem „udržitelný cestovní ruch“
- <http://zdarskevrchy.ochranaprirody.cz/zakladni-udaje-o-chko/zvlaste-chronena-uzemi/prirodni-rezervace-ranska-jezirka> [online 13. 3. 2017]
Přírodní rezervace Ranská jezírka
- http://www.cittadella.cz/europarc/index.php?p=index&site=NPR_ransko_cz [online 13. 3. 2017]
Národní přírodní rezervace Ransko
- <http://www.ikrajvysocina.cz/sprava-kraje/kraj-vysocina-ma-svuj-znak-uz-15-let> [online 13. 3. 2017]
Symbol Kraje Vysočina
- <http://www.superchalupy.cz/ubytovani-kraj-vysocina> [online 14. 3. 2017]
Ubytování Kraj Vysočina
- <http://www.ubytovanivcr.cz/kraj-vysocina.html> [online 14. 3. 2017]
Ubytování v ČR
- <http://www.kudyznudy.cz/Kam-pojedete/Vysocina.aspx> [online 14. 3. 2017]

Vysočina

- https://www.kr-vysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=450008&id_dokumenty=4054823 [online 15. 3. 2017]
Profil Kraje Vysočina
- <http://gynome.nmm.cz/gisvysociny/> [online 15. 3. 2017]
Poznejme Vysočinu nástroji GIS
- <http://remix.nicm.cz/priroda-na-vysocine/> [online 15. 3. 2017]
Příroda na Vysočině
- www.kr-vysocina.cz/soubory/450008/zk-06-2004-47pr1.doc [online 20. 3. 2017]
SWOT analýza – Kraj Vysočina
- <http://www.havlickovaborova.cz/mestys/o-obci/> [online 21. 3. 2017]
O obci, Peršíkov, Železné Horky
- <http://www.trojhacek.cz/index.php/onas> [21. 3. 2017]
Občanské sdružení TrojHáček
- http://www.tjsokolborova.cz/index.php?str=tj_sekce&idSek=1 [online 21. 3. 2017]
TJ Sokol Havlíčkova Borová
- <http://jentakhavlickovaborova.webnode.cz/o-nas/> [online 21. 3. 2017]
JenTak Havlíčkova Borová
- <http://www.oudolen.cz/vcelarici/> [online 21. 3. 2017]
Včelařici
- <http://www.ms-havlickovaborova.cz/> [online 21. 3. 2017]
Myslivecké sdružení Havlíčkova Borová
- <http://www.havlickuvkraj.cz/> [online 22. 3. 2017]
MAS Havlíčkův kraj o.p.s.
- https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31588&u=__VUZEMI__43__568660#w= [online 29. 3. 2017]
Český statistický úřad, Havlíčkova Borová
- <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/obce/detail?zuj=568660&zsj=037974> [online 30. 3. 2017]
Havlíčkova Borová

- http://jardavala.blogspot.cz/2015/04/havlickova-borova-okoli_25.html [online 30. 3. 2017]
Havlíčková Borová a okolí
- http://www.kostelyunas.net/?url=persikov_hbklx.html&action=gallery [online 3. 4. 2017]
Peršíkov (HB) – kaplička
- <http://www.turistik.cz/cz/kraje/vysocina/okres-havlickuv-brod/havlickova-borova/rodny-dum-karla-havlicka-borovskeho/galerie/> [online 3. 4. 2017]
Rodný dům Karla Havlíčka Borovského - galerie
- <http://www.dedictvivysociny.cz/kultura/pamatky-50/cirkevni-3/?id=1618> [online 3. 4. 2017]
Kostel sv. Víta, Havlíčkova Borová
- <https://www.borovska10.cz/> [online 4. 4. 2017]
Borovská desítka
- <http://www.borovaunachoda.cz/kultura/borovske-hry/> [online 7. 4. 2017]
Borovské hry
- https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_so_orp_havlickuv_brod [online 10. 4. 2017]
Charakteristika SO ORP Havlíčkův Brod
- <http://www.smocr.cz/obcesobe-docs/Havl%C3%AD%C4%8Dk%C5%AFv%20Brod/ORP%20Havl%C3%AD%C4%8Dk%C5%AFv%20Brod-%20anal%C3%BDza%20DSO.pdf> [online 12. 4. 2017]
Analýza činnosti dobrovolných svazků obcí v území správního obvodu ORP Havlíčkův Brod
- http://www.muhb.cz/assets/File.ashx?id_org=3782&id_dokumenty=827261 [online 13. 4. 2017]
Územně analytické podklady ORP Havlíčkův Brod. Rozbor udržitelného rozvoje území.
- http://www.smocr.cz/obcesobe-docs/Havl%C3%AD%C4%8Dk%C5%AFv%20Brod/SD_Havl%C3%AD%C4%8Dk%C5%AFv%20Brod.pdf [online 14. 4. 2017]
Strategie území správního obvodu ORP Havlíčkův Brod

- <https://www.uur.cz/images/uzemnirozvoj/cestovniruch/potencialCR/10-potencialCR-vysocina.pdf> [online 21. 4. 2017]
Potenciál cestovního ruchu v České republice
- http://www.wikiwand.com/cs/Seznam_kulturn%C3%ADch_pam%C3%A1tek_v_Havl%C3%AD%C4%8Dkov%C4%9B_Borov%C3%A9 [online 22. 4. 2017]
Havlíčková Borová

11 SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Obrázek 1: Prostorová strukturace území z hlediska přístupů k vymezení venkova.	15
Obrázek 2: Rozdělení zeleného cestovního ruchu	17
Obrázek 3: Udržitelný cestovní ruch - příklad venkovská turistika.....	22
Obrázek 4: Znak Kraje Vysočina	26
Obrázek 5: Kraj Vysočina.....	27
Obrázek 6: Správní obvody obcí s rozšířenou působností.....	27
Obrázek 7: Poloha obce Havlíčkova Borová v rámci ČR.....	38
Obrázek 8: Železné Horky	39
Obrázek 9: Roubenka v Peršíkově	39
Obrázek 10: Kaplička Peršíkov.....	40
Obrázek 11: Znak obce Havlíčkova Borová	40
Obrázek 12: Rodný dům Karla Havlíčka Borovského.....	44
Obrázek 13: Pomník Karla Havlíčka Borovského	45
Obrázek 14: Kostel sv. Víta	45
Obrázek 15: Boží muka před starou školou	46
Obrázek 16: Vesnická usedlost	46
Tabulka 1: Finanční a nefinanční nástroje podpory cestovního ruchu	23
Tabulka 2: SWOT analýza cestovního ruchu Kraje Vysočina - silné a slabé stránky ...	32
Tabulka 3: SWOT analýza cestovního ruchu Kraje Vysočina - příležitosti a ohrožení	33
Tabulka 4: Věkové složení obyvatel	42
Tabulka 5: Pohyb obyvatel.....	42
Tabulka 6: Havlíčkova Borová - potenciál rekreační plochy.....	52
Tabulka 7: Stupně vhodnosti lokalizačních podmínek	54
Tabulka 8: Zóny potenciálu cestovního ruchu	55
Tabulka 9: Vybavenost obce	56

Graf 1: Charakteristika turistů a obyvatel dle pohlaví	57
Graf 2: Charakteristika turistů a obyvatel dle věkové kategorie.....	58
Graf 3: Spokojenost turistů a obyvatel s chodem obce Havlíčkova Borová.....	58
Graf 4: Možnost rozvoje obce Havlíčkova Borová prostřednictvím cestovního ruchu	59
Graf 5: Úroveň krajiny a kvality přírody dle turistů a obyvatel.....	59
Graf 6: Úroveň kvality ubytovacích a stravovacích zařízení dle turistů a obyvatel ..	60
Graf 7: Úroveň dopravní dostupnosti dle turistů a obyvatel	60
Graf 8: Úroveň atraktivity obce dle turistů a obyvatel.....	61
Graf 9: Typ návštěvy.....	62
Graf 10: Navštěvujete obec Havlíčkova Borová pravidelně?	62
Graf 11: Jak jste se o obci Havlíčkova Borová dozvěděli?.....	63
Graf 12: Odkud pocházíte?	64
Graf 13: Jakým způsobem se dopravujete?.....	64
Graf 14: Zaměstnání.....	65
Graf 15: Jak dlouho v obci žijete?.....	66
Graf 16: Jak vnímáte turistu ve Vaší obci?	66
Graf 17: Vaše obec je turisty navštěvována	67
Graf 18: Co podle Vás může Vaše obec nabídnout z hlediska cestovního ruchu?	68
Graf 19: Jste ochotni se podílet na rozvoji cestovního ruchu ve Vaší obci?.....	68
Graf 20: Myslíte si, že by bylo vhodné, aby úřad městyse více zapojoval místní obyvatele do rozhodování o realizaci plánů a aktivit?	69

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: SO obce s rozšířenou působností Havlíčkův Brod – označena obec Havlíčkova Borová.....	85
Příloha 2: Potenciál cestovního ruchu Havlíčkobrodska	86
Příloha 3: Katastrální území obce Havlíčkova Borová	87
Příloha 4: CHKO Žďárské vrchy	88
Příloha 5: Mapa lyžařských běžeckých tras obce Havlíčkova Borová a okolí	89
Příloha 6: Dobrovolné svazky obcí působící v území ORP Havlíčkův Brod	90
Příloha 7: Váhové počty bodů pro hodnocení přírodního a kulturního potenciálu....	91
Příloha 8: Dotazník pro turisty obce Havlíčkova Borová	92
Příloha 9: Dotazník pro obyvatele obce Havlíčkova Borová.....	94

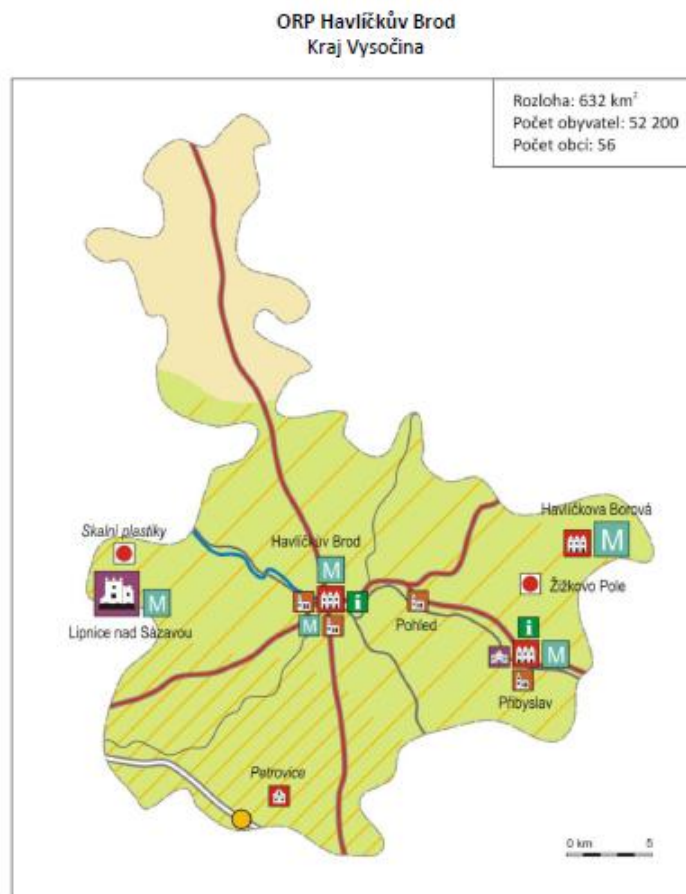
Příloha 1: SO obce s rozšířenou působností Havlíčkův Brod – označena obec Havlíčkova Borová

Zdroj: www.czso.cz, vlastní úprava

Příloha 2: Potenciál cestovního ruchu Havlíčkobrodská

Atraktivita CR	A	B	C	Body		
Přírodní pozoruhodnosti						
Historické městské soubory		3		90		
Historické vesnické soubory		1		20		
Zámky			1	15		
Hrady, tvrze, zříceniny	1			60		
Křesťanské sakrální památky			4	60		
Židovské památky						
Vojenské památky						
Pietní památky						
Technické památky						
Archeologické památky						
Historické podzemí						
Muzea, galerie	1	3	1	135		
Muzea v přírodě, skanzeny						
Lázeňská místa						
Zoologické zahrady, zooparky						
Botanické zahrady, arboreta						
Aquaparky, plavecké bazény						
Golfové hřiště						
Farmy pro hipoturistiku						
Vinařský věhlas						
Pivovarnický věhlas						
Jiné atraktivita cestovního ruchu		2		40		
Turistická informační centra	2			30		
Přiděná hodnota: památka UNESCO						
Úhm				450		
Plochy a linie	A	B	C	D	E	Body
Rekreační a turistická krajina I						
Rekreační a turistická krajina II	*					200
Rekreační a turistická krajina IV						
Urbanizovaný prostor						
Průmyslový a těžební prostor						
Dálniční dostupnost I			*			90
Dálniční dostupnost II		*				60
Břehy vodních ploch I						
Břehy vodních ploch II						
Řeky vhodné pro splouvání				*		30
Silnice I. třídy	*					100
Železnice I			*			60
Železnice II			*			30
Přiděná hodnota: národní park						
Přid. hodnota: chráněná krajinná oblast						
Úhm						570
Potenciál cestovního ruchu území ORP						1020

Atraktivita cestovního ruchu:

přírodní pozoruhodnost	historické podzemí
historický městský soubor	muzeum, galerie
historický vesnický soubor	muzeum v přírodě, skanzen
zámek	lázeňské místo
hrad, tvrz, zřícenina	zoologická zahrada, zoopark
křesťanská sakrální památka	botanická zahrada, arboretum
židovská památka	aquapark, plavecký bazén
vojenská památka	golfové hřiště
pietní památník	farma pro hipoturistiku
technická památka	vinařský věhlas
archeologická památka	pivovarnický věhlas

Plochy a linie ovlivňující cestovní ruch:

rekreační a turistická krajina typ I	břeh vodní plochy typ I
rekreační a turistická krajina typ II	břeh vodní plochy typ II
rekreační a turistická krajina typ III	řeka vhodná ke splouvání
rekreační a turistická krajina typ IV	silnice I. třídy
urbanizovaný prostor	železnice typ I
průmyslový a těžební prostor	železnice typ II
dálnice a R-silnice se sjezdem	přiděná hodnota: národní park
areál dálniční dostupnosti typ I	přiděná hodnota: chráněná kraj. oblast
areál dálniční dostupnosti typ II	

Zdroj: www.uur.cz

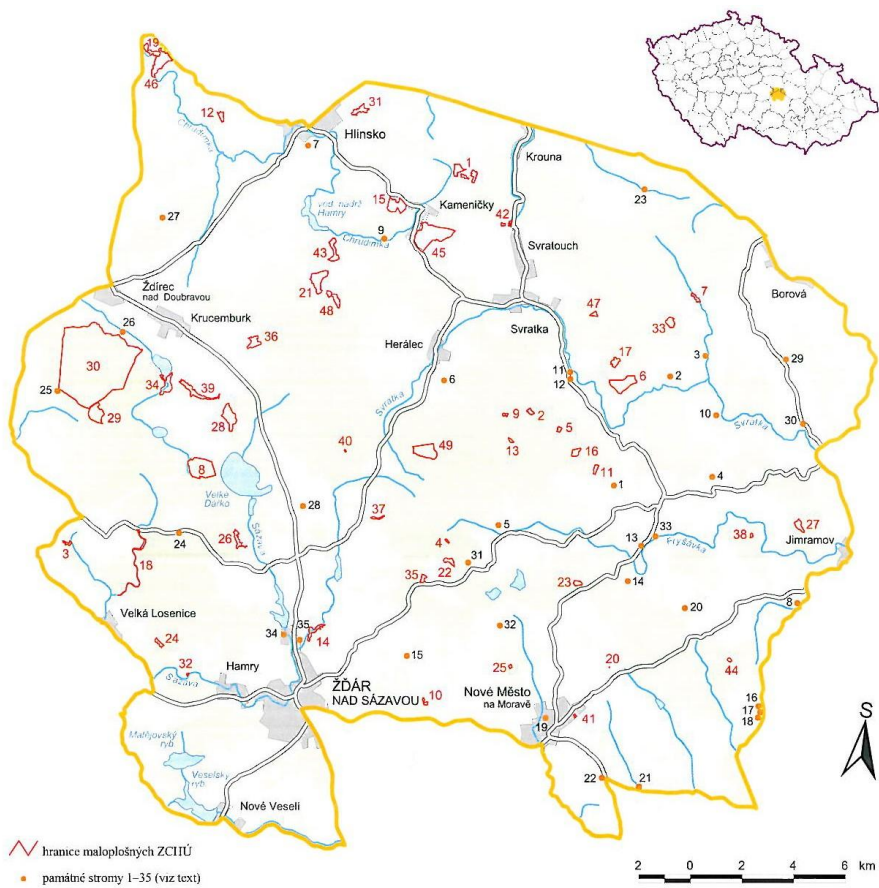

Příloha 3: Katastrální území obce Havlíčkova Borová

Zdroj: mapy.cz, vlastní úprava

Příloha 4: CHKO Žďárské vrchy

— hranice maloplošných ZCHÚ

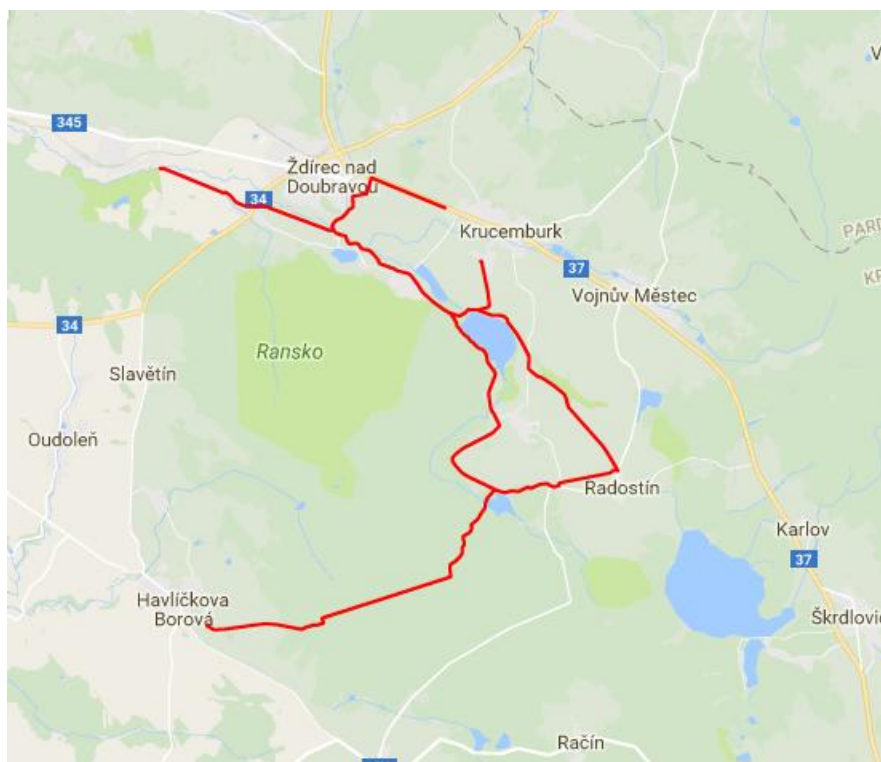
● památné stromy 1–35 (viz text)

1 PP Bahna	11 PP Drátenická skála	21 PP Návesník	31 PP Ratajské rybníky	41 PP U Bezděkova
2 PP Bílá skála	12 PP Les na dolíku	22 PR Olsina u Skleného	32 PP Rozstípená skála	42 PP U Tučkovy hájenky
3 PR Branty	13 PP Lisovská skála	23 PP Pasecká skála	33 PP Rybenské Perničky	43 PP Utopenec
4 PP Brožova skála	14 PP Louky u Černého lesa	24 PP Peperek	34 PR Řeka	44 PP Vlčí kámen
5 PP Černá skála	15 PP Louky v Jeníkově	25 PP Pernovka	35 PP Sklenské louky	45 PR Volákových kopec
6 PR Čtyři palice	16 PP Malinská skála	26 PR Pod Kamenným vrchem	36 PP Suché kopce	46 PP Zadní rybník
7 PR Damašek	17 PP Milovské Perničky	27 PP Prosička	37 PP Světovské údolí	47 PP Zkamenělý zámek
8 NPR Dářko	18 PP Mlýnský potok a Uhlítky	28 NPR Radošinské rašeliniště	38 PP Štarkov	48 PP Zlámanec
9 PP Devět skal	19 PP Mlýnský rybník a rybník Rohátek	29 PR Ranská jezírka	39 PR Štíří důl	49 NPR Žákova hora
10 PP Díly u Lhotky	20 PP Na skále	30 NPR Ransko	40 PP Tisůvka	

Zdroj: Čech, 2002

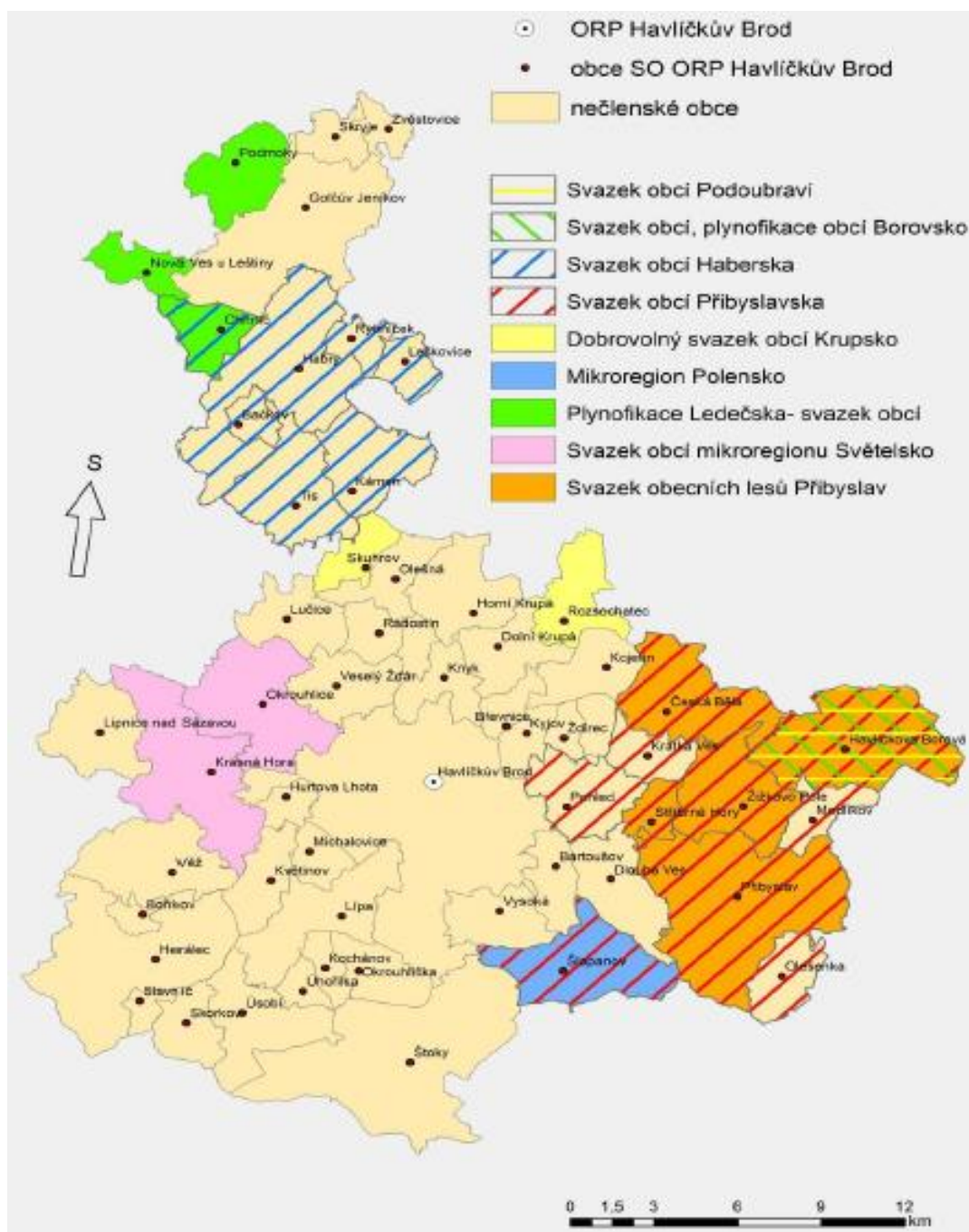

Příloha 5: Mapa lyžařských běžeckých tras obce Havlíčkova Borová a okolí

Zdroj: www.zdirec.cz, vlastní úprava

Příloha 6: Dobrovolné svazky obcí působící v území ORP Havlíčkův Brod

Zdroj:www.smocr.cz

Příloha 7: Váhové počty bodů pro hodnocení přírodního a kulturního potenciálu

Složka potenciálu cestovního ruchu	Počet bodů pro kladný stupeň lokalizačních podmínek		
	1	2	3
Přírodní pozoruhodnosti	10	20	45
Vhodnost krajiny pro pěší a horskou turistiku	5	10	15
Vhodnost krajiny pro cykloturistiku	10	15	20
Vhodnost krajiny pro sjezdové zimní sporty	7	15	30
Vhodnost krajiny pro lyžařskou turistiku	3	7	10
Vhodnost krajiny pro rekreaci u vody	10	20	40
Vhodnost krajiny pro rekreaci typu lesy / hory	7	13	20
Vhodnost krajiny pro venkovskou turistiku	3	7	10
Vhodnost krajiny pro vodní turistiku	3	7	15
Vhodnost krajiny pro horolezectví			2
Vhodnost krajiny pro závěsné létání			2
Vhodnost krajiny pro sportovní myslivost			2
Vhodnost krajiny pro sportovní rybolov			2
Vhodnost krajiny pro pozorování vodních ptáků			1
Kulturně historické památky a soubory	10	25	50
Skanzeny a muzea	5	15	35
Lázeňská funkce	5	15	35
Kongresy a konference	2	10	20
Kulturní akce	10	20	40
Sportovní akce	2	7	20
Církevní akce	2	4	10
Veletrhy a tematické trhy	5	20	40
Místní produkty	5	10	25
Příhraniční specifika	2	5	10

Zdroj: Bína, 2002.

DOTAZNÍK PRO TURISTY OBCE HAVLÍČKOVA BORO VÁ

Dobrý den,

jmenuji se Lucie Sedláková a jsem studentkou navazujícího studia oboru Agropodnikání Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Tento dotazník slouží k vypracování mé diplomové práce na téma: Turismus ve venkovském prostoru – příklad obce Havlíčkova Borová, který přispěje k analýze situace v obci Havlíčkova Borová. Proto prosím o chvíli Vašeho času pro jeho vyplnění.

1. Pohlaví

- muž   žena

2. Věk

- 0– 17   18– 35   36– 50
 51– 65   66 a více

3. Typ návštěvy

- Chataření a chalupaření
 Cykloturistika a pěší turistika
 Rodný dům Karla Havlíčka Borovského
 Kostel sv. Víta
 Tvrz Železné Horky
 Přírodní rezervace Ranská jezírka
 Jiné (prosím uveďte) .....

4. Navštěvujete obec Havlíčkova Borová pravidelně?

- Ano   Ne

5. Jak jste se o obci Havlíčkova Borová dozvěděli?

- Internet   Rodina
 Známi   Jiné (prosím, uveďte) .....

6. Odkud pocházíte?

☐ Hlavní město Praha	☐ Středočeský kraj
☐ Jihočeský kraj	☐ Plzeňská kraj
☐ Karlovarský kraj	☐ Ústecký kraj
☐ Liberecký kraj	☐ Královehradecký kraj
☐ Pardubický kraj	☐ Kraj Vysočina
☐ Jihomoravský kraj	☐ Olomoucký kraj
☐ Zlínský kraj	☐ Moravskoslezský kraj

7. Jakým způsobem se dopravujete?

- Auto   Autobus   Jiné(prosím uveďte) .....

8. Jste spokojeni s chodem obce Havlíčkova Borová

- Ano   Spíše ano   Spíše ne   Ne

9. Je podle Vás cestovní ruch jednou s možností rozvoje obce Havlíčkova Borová?

- Ano   Ne

10. Jaká je podle Vás úroveň následujících předpokladů pro cestovní ruch v obci?

a) Úroveň krajiny a kvality přírody

- Výborná   Průměrná   Špatná

b) Úroveň kvality ubytovacích a stravovacích zařízení

- Výborná   Průměrná   Špatná

c) Úroveň dopravní dostupnosti

- Výborná   Průměrná   Špatná

d) Úroveň atraktivity obce

- Výborná   Průměrná   Špatná

DĚKUJI ZA VÁŠ ČAS A OCHOTU!

DOTAZNÍK PRO OBYVATELE OBCE HAVLÍČKOVA BOROVÁ

Dobrý den,

jmenuji se Lucie Sedláková a jsem studentkou navazujícího studia oboru Agropodnikání Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Tento dotazník slouží k vypracování mé diplomové práce na téma: Turismus ve venkovském prostoru – příklad obce Havlíčkova Borová, který přispěje k analýze situace v obci Havlíčkova Borová. Proto prosím o chvíli Vašeho času pro jeho vyplnění.

1. Pohlaví

- muž   žena

2. Věk

- 0 – 17   18 – 35   36 – 50
 51 – 65   66 a více

3. Zaměstnání

- Zaměstnanec v obci   Student
 Zaměstnanec mimo obec   Mateřská dovolená
 Podnikatel v obci   Důchodce
 Podnikatel mimo obec   Nezaměstnaný

4. Jak dlouho v obci žijete?

- Celý život   Déle než 5 let   Méně než 5 let

5. Jste spokojen/a s chodem Vaší obce?

- Ano   Spíše ne   Spíše ano   Ne

6. Je podle Vás cestovní ruch jednou z možností rozvoje Vaší obce?

- Ano   Ne

7. Jak vnímáte turistu ve Vaší obci?

- Pozitivně   Negativně   Lhostejně

8. Vaše obec je turisty navštěvována

- Vysoce
 Průměrně
 Nepravidelně, v rámci konání společenských, kulturních či sportovních akcí
(pout', Havlíčkovské slavnosti apod.)
 Zřídka

**9. Co podle Vás může Vaše obec nabídnout z hlediska cestovního ruchu?
Oznámkujte jako ve škole. (1-nejvíce se hodí, 2-hodí se, 3-nehodí se)**

☐ Cykloturistika a pěší turistika	1	2	3
☐ Návštěva památek	1	2	3
☐ Chataření a chalupaření	1	2	3
☐ Rekreace u vody, koupání	1	2	3
☐ Lesy, houbaření	1	2	3
☐ Agroturistika (rekreace na farmách)	1	2	3
☐ Rybaření	1	2	3
☐ Jiné (prosím uveďte)			

10. Jaká je podle Vás úroveň následujících předpokladů pro cestovní ruch v obci?

- a) Úroveň krajiny a kvality přírody
 Výborná   Průměrná   Špatná
- b) Úroveň kvality ubytovacích a stravovacích zařízení
 Výborná   Průměrná   Špatná
- c) Úroveň dopravní dostupnosti (autobusové spoje, silnice, turistická značení apod.)
 Výborná   Průměrná   Špatná
- d) Úroveň celkové atraktivity obce (kulturní a sportovní zařízení, konané akce apod.)
 Výborná   Průměrná   Špatná

11. Jste ochotni se podílet na rozvoji cestovního ruchu ve Vaší obci?

Ano   Ne

12. Myslíte si, že by bylo vhodné, aby úřad městyse více zapojoval místní obyvatele do rozhodování o realizaci plánů a aktivit?

Ano   Ne

13. Zapomněla jsem se zeptat na něco důležitého v souvislosti s rozvojem cestovního ruchu ve Vaší obci?

.....

DĚKUJI ZA VÁŠ ČAS A OCHOTU!